

ρυνση σχετική με τη διαμετακόμιση. Εντούτοις, δεν θεωρείται ασυμβίβαστη προς την ελευθερία της διαμετακομίσεως υπό την έννοια αυτή η επιβολή δικαιωμάτων ή τελών που αντιπροσωπεύουν το κόστος μεταφοράς ή το κόστος άλλων παροχών συναφών προς τη διαμετακόμιση. Βεβαίως, εννοείται ότι για το σκοπό αυτό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι άμεσες και ειδικές παροχές που συνδέονται με τη διακίνηση των εμπορευμάτων, αλλά και τα γενικότερα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της υδάτινης ζώνης και των εγκαταστάσεων του λιμένα, των οποίων η πλοϊμότητα και η συντήρηση βαρύνουν τις δημόσιες αρχές.

2. Η συμφωνία μεταξύ της ΕΟΚ και της Αυστρίας για την εφαρμογή των κανονισμών περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως δεν περιέχει καμιά συγκεκριμένη υποχρέωση των μερών ως προς τη φορο-

λογική μεταχείριση των υπό διαμετακόμιση εμπορευμάτων.

3. Το άρθρο V της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου, το οποίο θέτει την αρχή της ελευθερίας της διαμετακομίσεως μέσω του εδάφους των συμβαλλόμενων μερών για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα που προέρχονται ή προορίζονται για το έδαφος άλλων συμβαλλόμενων μερών, δεν είναι δυνατό να έχει άμεσο αποτέλεσμα στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και οι ιδιώτες δεν μπορούν να το επικαλεστούν για να προσβάλουν την επιβολή επιβαρύνσεων όπως το τέλος φορτώσεως και εκφορτώσεως στα εμπορεύματα υπό διαμετακόμιση προς την Αυστρία. Η διαπίστωση αυτή δεν θίγει καθόλου την υποχρέωση που υπέχει η Κοινότητα να διασφαλίζει στις σχέσεις της με τα τρίτα κράτη που μετέχουν στη Γενική Συμφωνία την τήρηση των διατάξεών της.

Στην υπόθεση 266/81,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Corte suprema di cassazione της Ιταλίας προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

SOCIETÀ ITALIANA PER L'OLEODOTTO TRANSALPINO (SIOT), με έδρα την Τεργέστη,

και

ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ, ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΤΕΡΓΕΤΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΤΕΡΓΕΤΣΗΣ,

καθώς και στο πλαίσιο άλλων έξι διαφορών, συνεκδικαζόμενων με την πρώτη, στις οποίες αναιρεσιδόντες, αναιρεσιδλητοι ή παρεμβαίνοντες είναι οι ίδιοι διάδικοι ή ορισμένοι από αυτούς,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου σε θέματα ερμηνείας της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT), ως

προς τα αποτελέσματα της υποκαταστάσεως των κρατών μελών από την Κοινότητα στην εκτέλεση των προβλεπόμενων από τη συμφωνία αυτή υποχρεώσεων, ως προς την ενέργεια των διατάξεων της GATT στην εσωτερική έννομη τάξη, ως προς την ερμηνεία του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT, των άρθρων 90, παράγραφος 1, και 113, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και των κανονισμών του Συμβουλίου 542/69 της 18ης Μαρτίου 1969 και 2813/72 της 21ης Νοεμβρίου 1972, σε σχέση με το δημοσιονομικό τέλος και το λιμενικό τέλος που προβλέπονται από το νομοθετικό διάταγμα 47, της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974, και ως προς τα δικαιώματα των ιδιωτών σε περίπτωση παράνομου χαρακτήρα των τελών αυτών,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, P. Pescatore, A. O'Keeffe και U. Everling, πρόεδρους τμήματος, Mackenzie Stuart, G. Bosco, O. Due, K. Bahlmann και Y. Galmot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: G. Reischl
 γραμματέας: P. Heim

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν δυνάμει του άρθρου 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ συνοψίζονται ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

Ο Ιταλικός νόμος 82 της 9ης Φεβρουαρίου 1963 (Gazzetta Ufficiale της 23ης Φεβρουα-

ρίου 1963) καθιέρωσε με το άρθρο του 27 έναν κρατικό φόρο (δημοσιονομικό τέλος) εκφορτώσεως που επιβαλλόταν στα εμπορεύματα προελεύσεως εξωτερικού που εκφορτώνονταν σε κρατικούς λιμένες, αγκυροδόλια ή ακτές, ενόψει της προσωρινής ή οριστικής εισαγωγής τους, και με τα άρθρα του 33, 34 και 35 ένα φόρο (λιμενικό τέλος) για τα εμπορεύματα που φορτώνονταν ή εκφορτώνονταν σε καθορισμένους λιμένες, μεταξύ των οποίων και ο λιμένας της Τεργέστης.

Το Δικαστήριο, στην απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1973 (Variola, 34/73, τέλη εκφορτώσεως, Recueil σ. 981), έκανε δεκτό ότι το τέλος το οποίο επιβάλλεται αποκλειστικά και μόνο σε εισαγόμενα εμπορεύματα από μόνο το γεγονός ότι εκφορτώνονται σε εθνικούς λιμένες συνιστά επιβάρυνση αποτελέσματος ισοδύναμου προς δασμό, ασυμβίβαστο προς το κοινοτικό δίκαιο.

Κατόπιν της αποφάσεως αυτής, επήλθε αναδιοργάνωση του τομέα των ναυτιλιακών φόρων και τελών με το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 47, της 28ης Φεβρουαρίου 1974, περί διατάξεων σχετικών προς το επιβαλλόμενο τέλος φορτώσεως και εκφορτώσεως επί των αεροπορικών και θαλασσίως μεταφερόμενων εμπορευμάτων (Gazzetta Ufficiale της 13ης Μαρτίου 1974), το οποίο μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974 (Gazzetta Ufficiale της 4ης Μαΐου 1974).

Η Επιτροπή, η οποία στις 10 Μαρτίου 1971 είχε κινήσει κατά της Ιταλίας σχετικά με το τέλος εκφορτώσεως τη διαδικασία αναγνωρίσεως της παραβάσεως του άρθρου 13, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, παραιτήθηκε της προσφυγής της ενώπιον του Δικαστηρίου, το οποίο διέταξε τη διαγραφή της υποθέσεως (αριθ. 172/73) με διάταξη της 1ης Μαΐου 1974 (J O C 69, σ. 5).

Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 47/1974, που έγινε ο νόμος 117/1974, προβλέπει ότι στα εμπορεύματα που φορτώνονται και εκφορτώνονται στους κρατικούς λιμένες, αγκυροδόλια και ακτές επιβάλλεται κρατικός φόρος (δημοσιονομικό τέλος) υπολογιζόμενος ανά τόνο εμπορευμάτων.

Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, διατηρείται η εφαρμογή του λιμενικού τέλους επί των προϊόντων που φορτώνονται και εκφορτώνονται στους λιμένες που καθορίζει ο νόμος 82/1963.

Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, εδάφιο πρώτο, το ύψος του δημοσιονομικού τέλους

καθορίζεται για κάθε λιμένα με προεδρικό διάταγμα, βάσει της φύσεως των εμπορευμάτων και του μέσου κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών. Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 3, εδάφιο δεύτερο, το ύψος του λιμενικού τέλους, το οποίο ορίζεται επίσης με προεδρικό διάταγμα, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του ανώτατου προβλεπόμενου ορίου του δημοσιονομικού τέλους. Το ίδιο διατάγμα οφείλει να ρυθμίσει τη διάθεση των κυριότερων εσόδων στους τοπικούς δημόσιους οργανισμούς των αυτόνομων λιμένων και τον ειδικό προορισμό τους.

Τα δύο τέλη, ίδιου ύψους για όλους τους λιμένες, ποικίλλουν μόνον ανάλογα με το είδος των εμπορευμάτων, καθορίστηκαν δε με προεδρικό διάταγμα της 13ης Μαρτίου 1974 (Gazzetta Ufficiale της 23ης Απριλίου 1974). Το διάταγμα ρύθμισε επίσης τη διάθεση των εσόδων από τα λιμενικά τέλη στους δημόσιους οργανισμούς που εκμεταλλεύονται τους αντίστοιχους λιμένες.

Σύμφωνα με τις εφαρμοστέες νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις, η τελωνειακή υπηρεσία περιφέρειας Τεργέστης απαίτησε από τη Società italiana per l'oleodotto transalpino (SIOT), την καταβολή δημοσιονομικών και λιμενικών τελών συνολικού ύψους 3 275 590 580 λιρετών για διάφορες ποσότητες αργού πετρελαίου που είχαν εισαχθεί από χώρες μη μέλη της GATT, εκφορτωθεί στο λιμένα της Τεργέστης και διοχετευθεί μεταξύ 23ης Απριλίου 1974 και 2ας Απριλίου 1975 στον υπεράλλειο πετρελαιοαγωγό με προορισμό την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και την Αυστρία.

Η εταιρεία SIOT αμφισβήτησε ενώπιον του πρωτοδικείου και κατόπιν ενώπιον του εφετείου Τεργέστης την υποχρέωση καταβολής των τελών αυτών, την οποία θεωρεί αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο, τη συμφωνία GATT και ορισμένες διατάξεις του ιταλικού εσωτερικού δικαίου. Επειδή δεν ικανοποιήθηκαν τα αιτήματά της ούτε σε πρώτο ούτε σε δεύτερο βαθμό, άσκησε ενώπιον του Corte suprema di cassazione

αναίρεση κατά των αποφάσεων του εφετείου Τεργέστης της 15ης Απριλίου 1977, της 16ης Απριλίου 1977 και της 18ης Φεβρουαρίου 1978. Το δικαστήριο αυτό επελήφθη άλλωστε άλλων έξι συναφών αναιρέσεων της εταιρείας SIOT και του αυτόνομου οργανισμού λιμένα Τεργέστης. Οι αναιρέσεις αυτές, ή ορισμένες από αυτές, αφορούν ακόμη το υπουργείο οικονομικών, το υπουργείο εμπορικής ναυτιλίας και την τελωνειακή υπηρεσία περιφέρειας Τεργέστης.

Οι επτά αναιρέσεις συνενώθηκαν για να συνεκδικαστούν ενώπιον της ολομέλειας του πολιτικού τμήματος του Corte suprema di cassazione.

Η εταιρεία SIOT αμφισβήτησε ενώπιον της ολομέλειας τη νομιμότητα των τελών, ισχυριζόμενη κυρίως ότι δεν συμβιδάζονται προς το κοινοτικό δίκαιο και προς ορισμένες διατάξεις της συμφωνίας GATT.

Όσον αφορά το κοινοτικό δίκαιο, τα επίδικα τέλη είναι ασυμβίβαστα προς τα άρθρα 12 και 13 της συνθήκης ΕΟΚ, το σύστημα κοινοτικής διαμετακομίσεως που καθιέρωσε ο κανονισμός του Συμβουλίου 542/69, της 18ης Μαρτίου 1969 (JO L 77, σ. 1), τη συμφωνία μεταξύ της ΕΟΚ και της Δημοκρατίας της Αυστρίας για την εφαρμογή των κανονισμών «περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως», που υπογράφηκε στις 22 Ιουνίου 1972 και συνήφθη εν ονόματι της Κοινότητας με τον κανονισμό του Συμβουλίου 2813/72, της 21ης Νοεμβρίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/001, σ. 170) και, όσον αφορά τα λιμενικά τέλη, προς το άρθρο 113, παράγραφος 1, και το άρθρο 90, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ. Όσον αφορά τη συμφωνία GATT, τα επίδικα τέλη είναι αντίθετα προς το άρθρο 25 II, παράγραφος 1, εδάφιο 6), και προς το σύστημα ελεύθερης διαμετακομίσεως που προβλέπει το άρθρο V, παράγραφος 3.

Το Corte suprema di cassazione της Ιταλίας θεώρησε ότι, για να μπορέσει να κρίνει

επί της συνταγματικότητας του νόμου 117/1974, επιβαλλόταν προηγουμένως να εξεταστεί αν οι διεθνείς και κοινοτικές διατάξεις των οποίων προβάλλεται η παράβαση καλύπτονται συνταγματικά και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ποιο είναι το ακριβές περιεχόμενο των ανωτέρω διατάξεων που θα χρησιμεύσουν επομένως ως κριτήριο για τον έλεγχο της συνταγματικότητας.

Αναφερόμενο στις «αρχές που έχει ήδη καθιερώσει η νομολογία του Δικαστηρίου», το Corte suprema di cassazione έκρινε ότι τα επίδικα τέλη δεν συνιστούν επιβαρύνσεις αποτελέσματος ισοδύναμου προς δασμό, κατά την έννοια των άρθρων 12 και 13 της συνθήκης ΕΟΚ, αλλά εσωτερικούς φόρους κατά την έννοια του άρθρου 95, του οποίου όμως δεν προβλήθηκε η παράβαση.

Το Corte suprema έκρινε, βάσει των ίδιων σκέψεων, ότι δεν υπήρχε ασυμβίβαστο προς το άρθρο II, παράγραφος 1, εδάφιο 6), της GATT και διαπίστωσε ότι δεν είχε προβληθεί η παράβαση του άρθρου της III, παράγραφος 2.

Το Corte suprema di cassazione θεώρησε αφετέρου ότι οι υπόλοιποι λόγοι που προέβαλε η εταιρεία SIOT θέτουν, ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου. Κατά συνέπεια, αποφάσισε με διάταξη της 21ης Μαΐου 1981, κατ'εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, να αναβάλει την έκδοση οριστικής αποφάσεως μέχρις ότου το Δικαστήριο κρίνει με προδικαστική απόφαση επί των ακόλουθων ερωτημάτων:

«Α — Προκαταρκτικώς: αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη συμφωνία GATT, οι διατάξεις που δεσπίζονται από την τελευταία υπάγονται στους κανόνες εκεί-

νους για την ερμηνεία των οποίων το Δικαστήριο έχει προδικαστική αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ζητείται από τον εθνικό δικαστή να τις εφαρμόσει ή εν πάση περιπτώσει να τις ερμηνεύσει στο πλαίσιο σχέσεων μεταξύ ιδιωτών, με σκοπό άσχετο προς την εκτίμηση του κύρους ή της ακυρότητας μιας κοινοτικής πράξεως;

B — Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα: ποια αποτελέσματα (και αν είναι διαφορετικά σε κάθε χρονική περίοδο, με ποια χρονολογική σειρά) παράγονται εντός της εννόμου τάξεως της Κοινότητας και των κρατών μελών λόγω του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στη συμφωνία GATT; Ο εθνικός δικαστής συγκεκριμένα, προκειμένου να αντλήσει επιχειρήματα για την ερμηνεία ή και κανόνα για την εφαρμογή μεταγενέστερης εσωτερικής διατάξεως που υποτίθεται ότι αντιβαίνει προς τις διατάξεις της συμφωνίας GATT, πρέπει να θεωρήσει — τηρώντας την κατανομή αρμοδιοτήτων που καθορίζεται από το άρθρο 177 της συνθήκης — ότι η συμφωνία GATT, και ειδικότερα οι διατάξεις που μνημονεύονται στο επόμενο ερώτημα, ισχύει στο επίπεδο της απλής διεθνούς υποχρεώσεως χωρίς να παράγει άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη ή ότι παράγει εν προκειμένω αποτελέσματα εντός αυτής στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και, στη δεύτερη αυτή περίπτωση, από θέση ισοτιμίας ή υπεροχής έναντι της αντίθετης διατάξεως του εσωτερικού δικαίου;

Γ — Στην περίπτωση, ομοίως, καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα Α

και οιασδήποτε απαντήσεως στο ερώτημα Β, προς το σκοπό παροχής στον εθνικό δικαστή χρήσιμων ενδείξεων για την ερμηνεία των εθνικών διατάξεων: δάσει της ρυθμίσεως που θεσπίζεται από το άρθρο V, παράγραφος 3, της συμφωνίας GATT σχετικά με τα εμπορεύματα που προέρχονται από χώρες μη μέλη της GATT αλλά προορίζονται για την αγορά χωρών μελών της GATT, απαγορεύεται στον εθνικό νομοθέτη, και αν ναι, εντός ποίων ορίων και υπό ποίους όρους, να προβλέψει την επιβολή φόρων (όπως το δημοσιονομικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται σε όλους τους εθνικούς θαλάσσιους λιμένες και το λιμενικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται μόνο σε μερικούς από τους λιμένες αυτούς, τα οποία προβλέπονται στην πρώτη και τη δεύτερη αντίστοιχα παράγραφο του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 47 της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974), τόσο επί των εθνικών ή εθνικοποιημένων προϊόντων, όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, επ' ευκαιρία της εκφορτώσεως και της φορτώσεως των προϊόντων αυτών σε θαλάσσιους λιμένες της χώρας μέλους της GATT, φόρων οι οποίοι πλήττουν τα εισαγόμενα προϊόντα ακόμη και όταν τα προϊόντα αυτά προέρχονται από τρίτη χώρα και βρίσκονται απλώς επί του εθνικού εδάφους υπό διαμετακόμιση, επειδή προορίζονται για την αγορά άλλης χώρας μέλους της GATT και ακόμη και όταν — όσον αφορά ιδίως τους φόρους εκείνους που προβλέπονται για καθορισμένους λιμένες που διοικούνται από αυτόνομους οργανισμούς, για τους οποίους οι φόροι αυτοί προορίζονται εν μέρει — η εκφόρτωση και η φόρτωση και η μετέπειτα προώθηση προς την αγορά του οριστικού προορισμού

πραγματοποιούνται με την αποκλειστική φροντίδα του επιχειρηματία, ο οποίος χρησιμοποιεί προς το σκοπό αυτό συγκροτήματα και εγκαταστάσεις των οποίων η κατασκευή, εκμετάλλευση και συντήρηση γίνεται από τον ίδιο, χωρίς την παροχή οιασδήποτε άμεσης και ειδικής υπηρεσίας εκ μέρους του λιμενικού οργανισμού;

Δ — Ανεξάρτητα από τις απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα Α, Β και Γ:

1. Βάσει των αρχών που διέπουν την κοινοτική έννομη τάξη στον τομέα της ορθής λειτουργίας του ανταγωνισμού και της κοινής εμπορικής πολιτικής, ενόψει ιδίως των κανόνων που θεσπίστηκαν από τα άρθρα 90, παράγραφος 1, και 113, παράγραφος 1, της συνθήκης αντίστοιχα, και σε σχέση με την ειδική ρύθμιση της κοινοτικής διαμετακομίσεως που θεσπίστηκε με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 542/69 του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1969, και 2813/72 του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 1972, απαγορεύεται στον εθνικό νομοθέτη, και αν ναι εντός ποίων ορίων και υπό ποίους όρους και με τη συνδρομή ποίων προϋποθέσεων, έστω και τυπικών, σχετικά με την προέλευση των εμπορευμάτων και του συστήματος διαμετακομισής τους, να επιβάλλει φόρους (όπως το δημοσιονομικό τέλος επί των εμπορευμάτων που

εκφορτώνονται και φορτώνονται σε όλους τους εθνικούς θαλάσσιους λιμένες και το αποκαλούμενο λιμενικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται μόνο σε ορισμένους από τους λιμένες αυτούς, τα οποία προβλέπονται στην πρώτη και τη δεύτερη αντίστοιχα παράγραφο του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 47 της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974) τόσο επί των εθνικών ή εθνικοποιημένων προϊόντων, όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, επ' ευκαιρία της εκφορτώσεως και της φορτώσεως των προϊόντων αυτών σε θαλάσσιους λιμένες της χώρας μέλους, φόρους οι οποίοι πλήττουν τα εισαγόμενα εμπορεύματα ακόμη και όταν τα προϊόντα αυτά προέρχονται από τρίτη χώρα και βρίσκονται επί του εθνικού εδάφους απλώς υπό διαμετακόμιση, επειδή προορίζονται για την αγορά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Αυστρίας, και ακόμη και όταν — όσον αφορά ιδίως τους φόρους εκείνους που προβλέπονται για καθορισμένους λιμένες που διοικούνται από αυτόνομους οργανισμούς, για τους οποίους οι φόροι αυτοί προορίζονται εν μέρει — η εκφόρτωση και η φόρτωση και η μετέπειτα προώθηση προς την αγορά του οριστικού προορισμού γίνονται με την αποκλειστική φροντίδα του επιχειρηματία, ο οποίος χρησιμοποιεί προς το σκοπό αυτό, συγκροτήματα και εγκαταστάσεις των οποίων η κατασκευή, εκμετάλλευση και συντήρηση γίνεται από τον ίδιο, χωρίς την παροχή οιασδήποτε άμεσης ή ειδικής υπηρεσίας εκ μέρους του λιμενικού οργανισμού;

2. Στην περίπτωση απαγορεύσεως επιβολής τέτοιων φόρων, ο ιδιώτης μπορεί να προσφύγει ενώπιον του εθνικού δικαστή για να του επιστραφούν τα ποσά που κατέβαλε σχετικά ή για να αντιταχθεί κατά της αξιώσεως καταβολής τους που προβάλλει το Δημόσιο;»

Η διάταξη του Corte suprema di cassazione πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Οκτωβρίου 1981.

Σύμφωνα με το άρθρο 20 του Πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ, κατέδεσαν γραπτές παρατηρήσεις στις 22 Δεκεμβρίου 1981 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον αναπληρωτή γενικό διευθυντή της νομικής της υπηρεσίας Giancarlo Olmi, και το νομικό της σύμβουλο Jacques Bourgeois, στις 15 Ιανουαρίου 1982 η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον Martin Seidel, Ministerialrat στο ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών, και η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, εκπροσωπούμενη από τον F. Italianer, γενικό γραμματέα του υπουργείου εξωτερικών, στις 18 Ιανουαρίου 1982 η κυβέρνηση του Βασιλείου της Δανίας, εκπροσωπούμενη από τον Laurids Mikaelson, νομικό σύμβουλο του υπουργείου εξωτερικών, και η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον R. N. Ricks, Assistant Treasury Solicitor, στις 19 Ιανουαρίου 1982 ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης, εκπροσωπούμενος από τον Arturo Marzano, δικηγόρο Ρώμης, και τον Gaspare Pacia, δικηγόρο Τεργέστης, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Arnaldo Squillante, πρόεδρο τμήματος του Συμβουλίου Επικρατείας και προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών, επικουρούμενο από τον Giorgio d'Amato, avvocato dello Stato, και η εταιρεία SIOI, εκπροσωπούμενη από τη Wilma Viscardini Donà, δικηγόρο της Padova.

Μετά από έκθεση του εισιγητή δικαστή και ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο έκρινε, ενόψει των γραπτών παρατηρήσεων που κατετέθησαν ενώπιόν του, ότι επί πολλών θεμάτων επεδόλλετο η παροχή συμπληρωματικών στοιχείων. Το Δικαστήριο, κατά συνέπεια, εκάλεσε κατά περίπτωση τους διαδικούς της κύριας δίκης, τα κράτη μέλη ή την Επιτροπή να απαντήσουν εγγράφως επί ορισμένων ερωτημάτων πριν από την έναρξη της προφορικής διαδικασίας και να προσκομίσουν ορισμένα συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατετέθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου

A — Ως προς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου επί της ερμηνείας της συμφωνίας GATT

Η εταιρεία SIOI υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο έχει ήδη ερμηνεύσει κατ'επιλογήν τις διατάξεις της GATT, έστω και αν αυτό συνέβη μόνο σε σχέση με το κύρος πράξεων των κοινοτικών οργάνων. Το Δικαστήριο βασίζει την αρμοδιότητά του σε δύο διαπιστώσεις: το άρθρο 177, παράγραφος 1, δεν θέτει κανέναν περιορισμό στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου ως προς τους λόγους στους οποίους είναι δυνατόν να στηρίζεται η ακυρότητα μιας κοινοτικής πράξεως και, κατά συνέπεια, το Δικαστήριο μπορεί να εξετάζει επίσης τους λόγους ακυρότητας που αντλούνται από διατάξεις του διεθνούς δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι δεσμεύουν την Κοινότητα. Εφόσον, συνεπώς, η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στις υποχρεώσεις που ανέλαβαν στο πλαίσιο της συμφωνίας GATT, η συμφωνία αυτή δεσμεύει την Κοινότητα.

Στην πραγματικότητα το Δικαστήριο είναι αρμόδιο για την ερμηνεία των διατάξεων της GATT, όχι τόσο επειδή η GATT δε-

σμεύει την Κοινότητα, όσο για το λόγο ότι η συμφωνία αυτή αποτελεί πλέον αναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής έννομης τάξης. Η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την GATT δυνάμει της αρμοδιότητας που της απονέμεται από τα άρθρα 111 και 113 της συνθήκης ΕΟΚ. Επομένως, η συμφωνία GATT έχει τα ίδια αποτελέσματα με μια συμφωνία που συνάπτει η Κοινότητα, η οποία αποτελεί από τη φύση της πράξη των οργάνων κατά την έννοια του άρθρου 177, παράγραφος 1, στοιχείο β).

Εφόσον οι διατάξεις της GATT αποτελούν τμήμα της κοινοτικής έννομης τάξης και είναι συνεπώς κοινοτικές διατάξεις, το Δικαστήριο είναι αναμφίβολα αρμόδιο για την ερμηνεία τους, είτε πρόκειται για εξέταση του κύρους πράξεων των κοινοτικών οργάνων είτε έστω για υπόδειξη στους εθνικούς δικαστές των κριτηρίων που τους επιτρέπουν να κρίνουν επί των ενδεχόμενων συγκρούσεων μεταξύ διατάξεων της GATT και διατάξεων του εσωτερικού δικαίου που αφορούν σχέσεις μεταξύ ιδιωτών.

Ο αυτόνομος οργανισμός Λιμένα Τεργέστης έχει τη γνώμη ότι, ενόψει της μεταδιβάσεως εξουσιών που επήλθε με τη συνθήκη ΕΟΚ, της ιδρύσεως της τελωνειακής ενώσεως και του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στις σχέσεις που αφορούν τη συμφωνία GATT, η συμφωνία αυτή έχει εισαχθεί στην κοινοτική έννομη τάξη και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Η ίδια η Κοινότητα, άλλωστε, μετέχει από εικοσαετία και πλέον, σε διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της GATT, των οποίων τα αποτελέσματα δεσμεύουν όλα τα κράτη μέλη.

Η συμφωνία GATT εφαρμόζεται πλέον σαν διεθνής κοινοτική συνθήκη. Η σημασία της

και τα αποτελέσματά της πρέπει να εξεταστούν, κατ' ανάγκη, στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης και με αποκλειστική αναφορά σε αυτή. Το συμπέρασμα αυτό καθίσταται προφανέστερο από το γεγονός ότι οι όροι της συμφωνίας GATT ενσωματώθηκαν στην κοινοτική κανονιστική ρύθμιση παρακάμπτοντας τα διάφορα κράτη μέλη. Η ρύθμιση της συμφωνίας GATT δεν είναι δυνατόν να αποκτά σε κάθε κράτος μέλος διαφορετική σημασία βάσει διατάξεων του εσωτερικού δικαίου. Η οριστική ερμηνεία των όρων της συμφωνίας GATT αποκλείεται, κατά συνέπεια, να ανήκει στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων.

Τα εθνικά μέτρα κυρώσεως και εφαρμογής της GATT δεν είναι δυνατόν να αποτελούν μέσο που να επιτρέπει στο εθνικό δικαστήριο να προβαίνει σε ερμηνεία η οποία πλέον είναι δυνατόν να γίνεται μόνο σε κοινοτικό επίπεδο. Απο τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, εφόσον η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την εκτέλεση των υποχρεώσεων που προβλέπει η GATT, το δεσμευτικό έννομο αποτέλεσμα των υποχρεώσεων αυτών πρέπει να εξετάζεται σε σχέση με τις ανάλογες διατάξεις της κοινοτικής έννομης τάξης και όχι σε σχέση με τις διατάξεις βάσει των οποίων οι υποχρεώσεις αυτές παρήγαν προηγουμένως αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη.

Η αναγνώριση αποκλειστικής αρμοδιότητας των εθνικών δικαστηρίων για την ερμηνεία των όρων της συμφωνίας GATT θα ισοδυναμούσε με αναγνώριση του ότι η συμφωνία έχει, όσον αφορά ιδίως τις σχέσεις με τους ιδιώτες, διαφορετική σημασία, ανάλογα με την ερμηνεία στην οποία προβαίνουν τα εθνικά δικαστήρια σε κάθε κράτος μέλος. Συνέπεια αυτού θα ήταν να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις της GATT παρέχουν στους ιδιώτες δικαιώματα που προστατεύονται από τα δικαστήρια μόνο στην

ιταλική έννομη τάξη και να μην μπορούν οι ιδιώτες να επικαλούνται απευθείας τις διατάξεις της GATT παρά μόνο έναντι του ιταλικού κράτους και όχι έναντι των άλλων κρατών μελών, των οποίων η νομολογία έχει ακολουθήσει διαφορετική πορεία. Η συνέπεια αυτή θα ήταν εντελώς ασυμβίβαστη προς το γεγονός ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα διάφορα κράτη μέλη όσον αφορά την εφαρμογή της GATT.

Αν θεωρηθεί ότι οι διατάξεις της συμφωνίας έχουν απευθείας και άμεση εφαρμογή λόγω της κυρώσεώς της και μόνο, η Κοινότητα, έχοντας υποκαταστήσει τα διάφορα κράτη μέλη στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους θα διέθετε έναντι του ιταλικού κράτους άλλα δικαιώματα από αυτά που διαθέτει έναντι των άλλων κρατών. Μια άλλη απαράδεκτη συνέπεια θα ήταν ότι οι ίδιοι κοινοτικοί κανονισμοί, που αναγνωρίζονται ως έγκυροι από τη νομολογία του Δικαστηρίου, θα έπρεπε να κηρυχθούν άκυροι έναντι των ιταλών πολιτών ως ασυμβίβαστοι προς τα δικαιώματα των πολιτών που προκύπτουν από τις διατάξεις της GATT.

Η ρύθμιση της GATT πρέπει να θεωρηθεί ότι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής έννομης τάξης. Η ερμηνεία της, ομοιόμορφη κατ' ανάγκη σε όλη την Κοινότητα και ανεξάρτητη από τα διάφορα εθνικά μέτρα εντάξεως και ενσωματώσεώς της, ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, οιαδήποτε και αν είναι τα υπό κρίση γεγονότα και χωρίς να υφίσταται κανένα περιθώριο αυτόνομης και ενδεχομένως διαφορετικής κρίσης εκ μέρους των εθνικών αρχών των διαφόρων κρατών μελών.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* τονίζει ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, εφόσον η Κοινότητα, δυνάμει της

συνθήκης ΕΟΚ, ανέλαβε τις αρμοδιότητες που ασκούσαν προηγουμένως τα κράτη μέλη στο πεδίο εφαρμογής της GATT, η Κοινότητα τα έχει υποκαταστήσει στην εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμφωνία. Στο μέτρο που επήλθε η υποκατάσταση στην πράξη και επιβάλλεται, προκειμένου να γίνει η εξέταση του ασυμβίβαστου που συνεπάγεται η υποκατάσταση αυτή, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για την προδικαστική ερμηνεία των διατάξεων της GATT που αποτελούν το αντικείμενο της υποκαταστάσεως, οι ανάγκες ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου απαιτούν την αναγνώριση αρμοδιότητας του Δικαστηρίου για την απευθείας ερμηνεία των διατάξεων αυτών, όταν εμφανίζονται ως κανόνες δικαίου που έχουν άμεση εφαρμογή στην υπό αμφισβήτηση σχέση.

Κατά την *κυβέρνηση του Βασιλείου της Δανίας*, από το άρθρο 234 της συνθήκης ΕΟΚ δεν συνάγεται ότι οι συμβάσεις που συνήφθησαν πριν από την έναρξη της ισχύος της συνθήκης, όπως η συμφωνία της GATT, αποτελούν αυτές οι ίδιες τμήμα του κοινοτικού δικαίου. Σύμφωνα με τη γραμματική ερμηνεία του άρθρου 177, η αρμοδιότητα ερμηνείας του Δικαστηρίου δεν καλύπτει τις συμφωνίες και συμβάσεις που αναφέρει το άρθρο 234.

Το Δικαστήριο έχει εξετάσει μέχρι σήμερα τη συμφωνία GATT μόνο σε σχέση με αντιρρήσεις κατά του κύρους πράξεων του κοινοτικού δικαίου, άρα δεν έχει ακόμη εξαντλήσει το ζήτημα του νομικού καθεστώτος της GATT σε σχέση με το κοινοτικό δίκαιο. Ως προς το σημείο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη, αφενός μεν, ότι οι διεθνείς συμφωνίες που είχαν συνάψει προηγουμένως τα κράτη μέλη δεν αποτελούν από τη φύση τους τμήμα του κοινοτικού δικαίου, αλλά μπορεί να αποτελέσουν κατά περίπτωση αναπόσπαστο τμήμα του και να έχουν επομένως επιπτώσεις επί του κύρους των νομικών πράξεων της Κοι-

νότητας, αφετέρου δε, ότι οι συμφωνίες διεθνούς δικαίου που έχει συνάψει η ίδια η Κοινότητα αποτελούν τμήμα του κοινοτικού δικαίου και μπορούν να ερμηνεύονται από το Δικαστήριο, όταν ζητείται από ένα εθνικό δικαστήριο η ερμηνεία ή η εφαρμογή τους.

Η εξουσία ερμηνείας που έχει ανατεθεί στο Δικαστήριο, όπως την ορίζει το άρθρο 177 της συνθήκης ΕΟΚ, αφορά το κοινοτικό δικαιο στο σύνολό του. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η Κοινότητα, επειδή έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη, δεσμεύεται νομικά από τις διατάξεις της GATT.

Κανείς σοβαρός λόγος δεν δικαιολογεί τη διάκριση στην οποία προβαίνει το προδικαστικό ερώτημα: αντίθετα, η ανάγκη ενότητας του δικαίου και το γεγονός ότι η Κοινότητα φέρει την ευθύνη έναντι των τρίτων κρατών για την εφαρμογή της GATT, αποτελούν επιχειρήματα υπέρ της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου για την ερμηνεία της συμφωνίας, ακόμη και αν δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση το κύρος πράξεως του κοινοτικού δικαίου, όπως εν προκειμένω. Παρόμοια επιχειρήματα αντλούνται από σκέψεις που αφορούν την κοινή τελωνειακή και εμπορική πολιτική.

Όλα τα περιστατικά αυτά, ιδίως δε το γεγονός ότι η συμφωνία GATT αφορά έναν τομέα που τα κράτη μέλη έχουν προοδευτικά μεταβιβάσει στην Κοινότητα, φαίνεται να δικαιολογούν την αποδοχή μιας ειδικής λύσης που δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, η ίδια ακριβώς, σε άλλες διεθνείς συμφωνίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 234.

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* υποστηρίζει ότι το αποφασιστικό στοιχείο δεν είναι το θέμα

της σχέσεως της Κοινότητας με την GATT, αλλά το γεγονός ότι το Δικαστήριο καλείται να κρίνει τη στάση ενός κράτους μέλους έναντι των κανόνων της GATT. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 177, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται με προδικαστικές αποφάσεις, εκτός από τα ζητήματα της ερμηνείας της συνθήκης και των καταστατικών των οργανισμών που ιδρύθηκαν με πράξη του Συμβουλίου, μόνο επί του κύρους και της ερμηνείας των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας. Το Δικαστήριο δεν είναι συνεπώς αρμόδιο να αποφανθεί επί της ερμηνείας των διατάξεων της GATT, στο μέτρο που οι διατάξεις αυτές επιβάλλουν υποχρεώσεις μόνο στα κράτη μέλη.

Η *κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών* έχει τη γνώμη ότι πρόκειται για το ζήτημα αν η GATT μπορεί να θεωρηθεί ως τμήμα του κοινοτικού δικαίου κατά την έννοια του άρθρου 164 της συνθήκης ΕΟΚ.

Η κοινοτική έννομη τάξη όμως αποτελεί ανοικτό σύστημα: ορισμένες διατάξεις διεθνών συμβάσεων τις οποίες συνήψε η Κοινότητα με τρίτες χώρες ή με διεθνείς οργανισμούς και οι οποίες δεσμεύουν την ίδια την Κοινότητα μπορούν να αποτελέσουν τμήμα του κοινοτικού δικαίου, εφόσον έχουν απευθείας εφαρμογή, και μπορούν να «επηρεάσουν» τις σχέσεις στο εσωτερικό της Κοινότητας, χωρίς να απαιτείται προς τούτο η παρεμβολή οιασδήποτε νομικής ρυθμίσεως.

Το άρθρο 228, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, σύμφωνα με το οποίο οι διεθνείς συμφωνίες που έχει συνάψει η Κοινότητα δεσμεύουν τα κοινοτικά όργανα, εφαρμόζεται *mutatis mutandis* στην επεξεργασία των αποφάσεων που δεσμεύουν την Κοινότητα στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, όπως η GATT, εφόσον η Κοινότητα μπορεί να συμμετάσχει πλήρως στη διαδικασία λήψεως της αποφάσεως.

Αν η Κοινότητα δεσμεύεται από μια διεθνή σύμβαση και αν οι διατάξεις της ανωτέρω σύμβασης, στις οποίες πρέπει να γίνεται ειδική αναφορά, έχουν άμεσο αποτέλεσμα στις σχέσεις στο εσωτερικό της Κοινότητας, οι υπό κρίση διατάξεις μπορούν να θεωρηθούν ως τμήμα του κοινοτικού δικαίου και πρέπει συνεπώς να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται από το Δικαστήριο.

Το Δικαστήριο έχει κηρυχθεί αρμόδιο να ερμηνεύει διεθνείς συμβάσεις που «δεσμεύουν» την Κοινότητα, χωρίς να διακρίνει αν η υπό κρίση συμφωνία έχει συναφθεί από την ίδια την Κοινότητα, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της, ή αν οι συμφωνίες που έχουν συναφθεί από τα κράτη μέλη αφορούν τομέα για τον οποίο οι αρμοδιότητες των κρατών μελών έχουν μεταβιβάσθει στην Κοινότητα δυνάμει της συνθήκης ΕΟΚ.

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ερμηνεύει μια συγκεκριμένη διάταξη διεθνούς σύμβασης δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται από την ύπαρξη διατάξεως του κοινοτικού δικαίου.

Για την *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να κρίνει με προδικαστική απόφαση, δυνάμει του άρθρου 177, όχι μόνον αν οι πράξεις της Κοινότητας είναι σύμφωνες προς τις διατάξεις διεθνούς δικαίου που δεσμεύουν την Κοινότητα, αλλά και την έννοια και σημασία που έχουν στην κοινοτική έννομη τάξη διατάξεις διεθνούς δικαίου, όπως οι διατάξεις της GATT, προκειμένου να δώσει τη δυνατότητα στα εθνικά δικαστήρια να εφαρμόσουν ορθά και ομοιομόρφα τις διατάξεις

αυτές στο πλαίσιο των υποθέσεων που εκδικάζουν.

Η *Επιτροπή* υπενθυμίζει ότι το άρθρο 228, παράγραφος 2, και το άρθρο 5 της συνθήκης ΕΟΚ επιβάλλουν την υποχρέωση στα κράτη μέλη να τηρούν τις συμφωνίες που έχει συνάψει η Κοινότητα και να συντελούν στην εφαρμογή τους· η υποχρέωση αυτή, όσον αφορά τη θεμελίωση και το περιεχόμενό της, είναι κοινοτικής φύσεως και μόνο.

Εφόσον η ύπαρξη, το αποτέλεσμα και η έκταση της υποχρέωσης τήρησης εκ μέρους των κρατών μελών των συμφωνιών που έχει συνάψει η Κοινότητα είναι από τη φύση τους ζητήματα κοινοτικού δικαίου, εμπίπτουν κατ' ανάγκη στο άρθρο 177 της συνθήκης ΕΟΚ, ακόμη και όταν εγείρονται ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου χωρίς να τίθεται συγχρόνως θέμα ερμηνείας ή κύρους αυτόνομων κοινοτικών πράξεων. Η αντίθετη λύση θα στερούσε σημαντικό τμήμα του κοινοτικού δικαίου των εγγυήσεων ομοιόμορφης ερμηνείας που προσφέρει η προδικαστική διαδικασία.

Η υποκατάσταση της Κοινότητας στα κράτη μέλη για την εκτέλεση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την GATT δημιουργεί στην κοινοτική έννομη τάξη κατάσταση όμοια με αυτή που δημιουργείται όταν εξαρχής η ίδια η Κοινότητα συνάπτει μια διεθνή συμφωνία. Η GATT, συνεπώς, πρέπει να θεωρείται ως πράξη των οργάνων της Κοινότητας κατά την έννοια του άρθρου 177, παράγραφος 1, στοιχείο β). Το αποτέλεσμα της συμφωνίας GATT στην εσωτερική έννομη τάξη δεν πρέπει να εξαρτάται από την έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους. Θα ήταν ασυνεπές και παράλογο να είναι δυνατόν οι διατάξεις της GATT να έχουν στην Κοινότητα διαφορετικά αποτελέσματα, ανάλογα με

την έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους, ενώ η Κοινότητα ενεργεί ως ενότητα εντός της GATT, όπου και επεξεργάζεται ένα σημαντικό μέρος της κοινής εμπορικής πολιτικής, ασκώντας τις αρμοδιότητες και τις εξουσίες που της έχουν μεταβιβασθεί από τη συνθήκη.

B — Ως προς τις συνέπειες της υποκατάστασης της Κοινότητας στις υποχρεώσεις που απορρέουν από την GATT

Η εταιρεία SIOΤ παρατηρεί ότι αν το Δικαστήριο δεν έχει δεχτεί μέχρι σήμερα ότι η GATT είναι δυνατόν να παρέχει στους υπηκόους της Κοινότητας το δικαίωμα να επικαλούνται τις διατάξεις της ενώπιον των δικαστηρίων κατά των κοινοτικών πράξεων, το γεγονός αυτό δεν αποκλείει τη δυνατότητα επικλήσεως των διατάξεων της GATT κατά αντίθετων διατάξεων του εσωτερικού δικαίου.

Οι διατάξεις της GATT, λόγω της ενσωματώσεώς τους στην κοινοτική έννομη τάξη, είναι κοινοτικές διατάξεις, βρίσκονται δε σε σχέση υπεροχής έναντι των κανόνων του εσωτερικού δικαίου, όχι ως κανόνες της ίδιας της GATT αλλά ως κανόνες που ανήκουν στην κοινοτική έννομη τάξη. Η θέση αυτή «ανωτερότητας» δεν είναι συνέπεια της απευθείας εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων, η οποία είναι αναγκαία αλλά ανεπαρκής προϋπόθεση, αλλά συνέπεια της αυτονομίας της κοινοτικής έννομης τάξης σε σχέση με τις εσωτερικές έννομες τάξεις, αυτονομία που στηρίζεται σε καταμερισμό αρμοδιοτήτων και αποκλείει κάθε επέμβαση και από τις δυο πλευρές.

Ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης υπενθυμίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου

σύμφωνα με την οποία, ενόψει της σημασίας και του ίδιου του περιεχομένου της συμφωνίας και του καθεστώτος στο οποίο υποβάλλει τις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, η GATT δεν δύναται να παράσχει το δικαίωμα στους πολίτες να επικαλούνται τις διατάξεις της ενώπιον των δικαστηρίων. Το σαφές και ανεπιφύλακτο περιεχόμενο ενός κανόνα είναι δυνατόν να μην αποκλείει την ανάγκη συμπληρωματικής νομοθετικής παρεμβάσεως. Αυτό συμβαίνει κατά μείζονα λόγο με τις διατάξεις των διεθνών συμφωνιών που συνάπτονται στο πλαίσιο μιας έννομης τάξης της οποίας υποκείμενα αποκλείεται να είναι ιδιώτες και που προορίζονται καταρχήν να δεσμεύουν τα κράτη, τα μόνα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου.

Η αναγνώριση στους όρους της GATT της ικανότητας απονομής στους πολίτες δικαιωμάτων που μπορούν να προστατευτούν από τα δικαστήρια θα ήταν πολύ επιζήμια για την ελαστικότητα της ίδιας της συμφωνίας καθώς και για τη δυνατότητα παρεκκλίσεως που προβλέπει, θα προϋπέθετε συνεχή προσαρμογή των εθνικών νομοθεσιών, θα ήταν ασυμβίβαστη προς το άρθρο XXXV, παράγραφος 1, της συμφωνίας και αντίθετη προς την πρακτική των κρατών μελών για την εξάλειψη των παραβιάσεων της συμφωνίας. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώνεται, εξ αντιδιαστολής, από το διαφορετικό κριτήριο που έχει υιοθετηθεί στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης.

Στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της συνθήκης ΕΟΚ, τα συμβαλλόμενα μέρη, αν και μετείχαν ήδη στην GATT, αισθάνθηκαν την ανάγκη να προβλέψουν την προοδευτική κατάργηση στο μεταξύ τους εμπόριο των επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς και να θέσουν έτσι έναν κανόνα που θα ήταν περιττός, αν είχε θεωρηθεί ότι το άρθρο II της GATT εφαρμόζοταν ήδη απευθείας σε ολόκληρη την

Κοινότητα. Η αναγνώριση άμεσου αποτελέσματος στους όρους της GATT θα καθιστούσε περιττές τις διατάξεις της συνθήκης και πολλών γεωργικών κανονισμών οι οποίοι αφορούν την απαγόρευση επιβολής επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς.

Η υποχρέωση των κρατών να τηρούν τις δεσμεύσεις που ανέλαβαν επί διεθνούς επιπέδου δεν επιβεβαιώνει, αυτή η ίδια, το άμεσο αποτέλεσμα των όρων της GATT. Η υποχρέωση αυτή στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαιότητας, η οποία εμποδίζει σαφώς να αναγνωριστεί στην GATT άμεσο αποτέλεσμα που να παρέχει στους ιδιώτες τη δυνατότητα να επικαλούνται απευθείας τις διατάξεις της ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Η παροχή στους ιδιώτες δικαστικής προστασίας για την τήρηση των διεθνών υποχρεώσεων που έχει αναλάβει το κράτος ή η Κοινότητα θα είχε τελικά ως αποτέλεσμα να στερείται το κράτος ή η Κοινότητα τη δυνατότητα να συνάπτει συμβάσεις στις σχέσεις του/της με τα άλλα συμβαλλόμενα κράτη.

Κάποια αναγκαία ελαστικότητα στις διαπραγματεύσεις είναι δυνατόν να εξασφαλισθεί μόνο υπό τον όρο ότι οι υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της GATT λαμβάνονται υπόψη αποκλειστικά και μόνο στις διεθνείς σχέσεις.

Αν γινόταν δεκτό ότι οι όροι της GATT μπορούν να απονέμουν στους πολίτες δικαιώματα που προστατεύονται από τα δικαστήρια, αυτό θα ήταν αντίθετο όχι μόνο προς τις αρχές που έχει θεσπίσει το Δικαστήριο, αλλά θα καταργούσε επίσης την καθιερωμένη αρχή θάσει της οποίας οι επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς απαγορεύονται μεν στο ενδοκοινοτικό εμπόριο από το τέλος της μεταβατικής περιόδου και, όσον αφορά τα

γεωργικά προϊόντα, έστω και αν προέρχονται από τρίτες χώρες, από την έναρξη της ισχύος των διαφόρων κανονισμών περί κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών, επιβάλλονται όμως επί των μη γεωργικών προϊόντων στο εμπόριο με τις τρίτες χώρες, μέχρι να ληφθούν αντίθετα μέτρα.

Κατά την *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας*, η αδυναμία των διατάξεων της GATT να καθιερώνουν δικαιώματα και υποχρεώσεις υπέρ των ιδιωτών, την οποία έχει κάνει δεκτή το Δικαστήριο, επιβεβαιώνεται από τον προσανατολισμό που έχουν ακολουθήσει όλα τα συμβαλλόμενα κράτη και είναι αναμφισβήτητη ιδίως όσον αφορά το άρθρο V, παράγραφος 3. Η διάταξη αυτή περιέχεται στο δεύτερο μέρος της συμφωνίας, για το οποίο τα συμβαλλόμενα μέρη δήλωσαν, υπογράφοντας το προσωρινό πρωτόκολλο εφαρμογής της Γενεύης, της 30ής Οκτωβρίου 1974, ότι εφαρμόζεται μόνο καθόσον δεν είναι ασυμβίβαστο προς τις αντίστοιχες εσωτερικές νομοθεσίες. Ο περιορισμός αυτός συνδέεται με την έλλειψη ακρίβειας των διατάξεων που προβλέπονται από το δεύτερο μέρος της συμφωνίας. Η διατύπωσή του ειδικότερα υποδηλώνει ότι το άρθρο V έχει τα αποτελέσματα ενός προγράμματος και δεν έχει την αναγκαία ακρίβεια για την εφαρμογή του από τη δικαστική εξουσία.

Η *κυβέρνηση του Βασιλείου της Δανίας* θεωρεί ότι πρέπει να ακολουθηθεί η νομολογία του Δικαστηρίου: οι λόγοι οι οποίοι την οδήγησαν να μη δεχτεί ότι η συμφωνία της GATT έχει άμεσα αποτελέσματα είναι προφανείς και πειστικοί.

Σύμφωνα με το προοίμιο της GATT, η συμφωνία αυτή προορίζεται να εφαρμόζεται «με θάση την αμοιβαιότητα και το αμοιβαίο συμφέρον» και χαρακτηρίζεται από μεγάλη ελαστικότητα των διατάξεών της, ιδίως αυτών που αφορούν τη δυνα-

τότητα κάποιας παρεκκλίσεως. Τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είχαν θεσπίσει αρχικά την πρόθεση να προσδώσουν στη συμφωνία άμεσα αποτελέσματα στο εσωτερικό δίκαιο. Στο πλαίσιο που ορίζει η συμφωνία της GATT δεν έχει καθοριστεί δικαστική διαδικασία για τη ρύθμιση των διαφορών: οι διαφορές ρυθμίζονται μέσω διαπραγματεύσεων. Το «σύστημα κυρώσεων» της συμφωνίας αποσκοπεί μάλλον στη διατήρηση ισορροπίας μεταξύ των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των μερών.

Το αποφασιστικό στοιχείο είναι ότι οι στόχοι που επιδιώκει η συμφωνία GATT έχουν σαφώς μικρότερη σημασία από τη σημασία που έχουν οι συνθήκες περί ιδρύσεως των Κοινοτήτων. Δεν έχει συνεπώς σημασία το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις της GATT, αν εξετασθούν μεμονωμένα και κατά γράμμα, φαίνονται να συγκεντρώνουν ενδεχομένως τις προϋποθέσεις που θέτει κατά παράδοση το Δικαστήριο για την απευθείας εφαρμογή των εσωτερικών κανόνων του κοινοτικού δικαίου.

Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να αποφασίσουν να προσδώσουν σε μια συνθήκη άμεσα αποτελέσματα στο εσωτερικό δίκαιο, ακόμη και αν αυτό δεν έχει προβλεφθεί εξαρχής, ακόμη και αν τα λοιπά συμβαλλόμενα μέρη δεν της προσδίδουν τέτοια αποτελέσματα και ακόμη και αν από άποψη δομής και διατυπώσεως η συμφωνία δεν φαίνεται ορθό να έχει άμεσα αποτελέσματα. Μια τέτοια όμως απόφαση ανήκει στη δικαιοδοσία των αρμόδιων πολιτικών αρχών, άρα του Συμβουλίου, όσον αφορά την Κοινότητα. Δεν είναι δυνατόν το νομικό καθεστώς της συμφωνίας GATT να τροποποιείται από μια απόφαση του Δικαστηρίου, έτσι ώστε οι πολίτες να μπορούν να την επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Η ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου δεν κινδυνεύει πραγματικά από το

γεγονός ότι, σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο, τα δικαστήρια των κρατών μελών μπορούν να εφαρμόζουν τους κανόνες της GATT σε υποθέσεις όπου γίνεται επίκληση των κανόνων αυτών κατά νομικών πράξεων του εσωτερικού δικαίου. Είναι όμως αναγκαίο από την άποψη αυτή να μπορεί το Δικαστήριο, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 177, να παρέχει στο εθνικό δικαστήριο τα αναγκαία στοιχεία για την ερμηνεία των κανόνων της GATT.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου υποστηρίζει ότι, ενόψει της φύσεως και του τελικού σκοπού της GATT και των διατάξεών της που αφορά η κύρια δίκη, οι διατάξεις αυτές δεν είναι δυνατόν να απονέμουν στους πολίτες της Κοινότητας δικαιώματα τα οποία μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Οι διατάξεις της GATT γενικά και οι διατάξεις τις οποίες αφορούν τα ερωτήματα που αποτελούν το αντικείμενο της παραπομπής ειδικά δεν έχουν άμεσο αποτέλεσμα, λόγω του γράμματος και του τελικού σκοπού της ίδιας της GATT και λόγω της νομολογίας του Δικαστηρίου.

Η GATT αφορά κυρίως συμφωνίες αμοιβαιότητας που αποσκοπούν στη μείωση των τελωνειακών δασμών και των άλλων εμποδίων στο εμπόριο. Η συνθήκη ΕΟΚ έχει ως στόχο και τελικό σκοπό της όχι μόνο τη διευκόλυνση του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών, αλλά και τη δημιουργία μιας ενιαίας οικονομικής κοινότητας η οποία να διαθέτει τη δική της έννομη τάξη, τα δικά της όργανα και τους δικούς της μηχανισμούς ερμηνείας και λειτουργίας.

Η σημασία μιας διεθνούς συμφωνίας πρέπει να εξετάζεται σύμφωνα με τη συνήθη έννοια των όρων της συνθήκης σε σχέση προς τα συμφραζόμενα και υπό το φως του αντικείμενου της και του στόχου

της. Το Δικαστήριο, εφαρμόζοντας την αρχή αυτή σε πολλές από τις αποφάσεις του, ιδίως στην απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 1972 (International Fruit Cy, υποθέσεις 21 έως 24/72, Recueil σ. 1219), έχει δεχτεί ότι οι διατάξεις της GATT δεν μπορούν να παρέχουν στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να τις επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Η αναγνώριση άμεσου αποτελέσματος σε συνθήκη όπως η GATT θα επέφερε τελείως ανεπιθύμητα αποτελέσματα, στα οποία δεν έχουν αποσκοπήσει τα συμβαλλόμενα μέρη: συνέπεια αυτού θα ήταν η μονομερής επέκταση της EOK (καθόσον η EOK αφορά μόνο τα κράτη μέλη) προς χώρες οι οποίες δεν έχουν αποδεχτεί τις υποχρεώσεις που είναι συναφασμένες με την ιδιότητα του μέλους της EOK.

Δεν υπάρχει κανείς λόγος το Δικαστήριο να απομακρυνθεί από την προηγούμενη νομολογία του, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις της GATT που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης δεν απονέμουν στους πολίτες των κρατών δικαιώματα που μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Η *Επιτροπή* αναφέρεται στη νομολογία του Δικαστηρίου και θεωρεί ότι το θέμα του άμεσου αποτελέσματος διεθνών συμφωνιών όπως η GATT, για την εκτέλεση των οποίων η Κοινότητα έχει υποκατάστησει τα κράτη μέλη, απαιτεί προσεκτική εξέταση. Η προσεκτική αυτή εξέταση στηρίζεται, αφενός στη φύση και στους αντικειμενικούς στόχους των συμφωνιών αυτών, που διαφέρουν από τους στόχους της συνθήκης EOK, αφετέρου δε στην ανάγκη διατηρήσεως δίκαιης ισορροπίας πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων μεταξύ των συμβαλλομένων σε συμφωνίες που στηρίζονται, όπως η GATT, στην αμοιβαιότητα.

Τα δικαστήρια των συμβαλλόμενων κρατών, ερμηνεύοντας μια διάταξη της GATT, είναι δυνατόν να της προσδώσουν ευρύτερη έκταση εφαρμογής από αυτή που της προσδίδουν ή ενδεχομένως καταλήγουν να της προσδώσουν τα συμβαλλόμενα μέρη. Η δικαστική ερμηνεία αφορά θέματα τα οποία οι προσυπογράφοντες την GATT έχουν αφήσει για μεταγενέστερες διμερείς ή πολυμερείς διαπραγματεύσεις ή αφορά ζητήματα που μπορούν να επιλυθούν με κάποια διαδικασία ρυθμίσεως των διαφορών που ενέχει επίσης στοιχεία προς διαπραγματεύσει.

Γ' — Ως προς την εξέταση των επίδικων τελών ενόψει του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT

Η *εταιρεία SIOF* τονίζει ότι το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT είναι διάταξη ακριβής, πλήρης, η οποία θεσπίζει υποχρεώσεις χωρίς αιρέσεις και δεν αφήνει περιθώριο για καμιά διακριτική εξουσία. Μπορεί, συνεπώς, από τη φύση του να παράγει άμεσα αποτελέσματα ως προς τους ιδιώτες και είναι δυνατή η επίκλησή του κατά των εθνικών διατάξεων που επιβάλλουν στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα που προορίζονται για την αγορά χώρας μέλους της GATT επιβαρύνσεις που δεν δικαιολογούνται από καμιά αντιπαροχή. Επειδή η GATT δεν εφαρμόζεται πλέον μεταξύ των κρατών μελών της EOK αλλά μόνο μεταξύ της EOK και των τρίτων χωρών μελών της GATT, μπορεί δέδαινα να υποστηριχθεί ότι η επίκληση του άρθρου V, παράγραφος 3, είναι δυνατή εν προκειμένω για τα εμπορεύματα που προορίζονται για την αυστριακή αγορά και όχι για αυτά που προορίζονται για τη γερμανική αγορά.

Ο *αυτόνομος οργανισμός Λιμένα Τεργέστης* υποστηρίζει ότι, εφόσον η GATT δεν μπορεί να απονέμει στους ιδιώτες το δικαίωμα να επικαλούνται τις διατάξεις της

ενώπιον των δικαστηρίων, το ερώτημα αν τα υπό κρίση τέλη συμβιβάζονται προς το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT δεν έχει σημασία για τη διαφορά στην κύρια δίκη.

Στο άρθρο V της GATT διατυπώνεται απλώς ένας στόχος, το άρθρο δηλαδή έχει προγραμματικό χαρακτήρα. Εν πάση περιπτώσει, το ίδιο το άρθρο δεν αποκλείει το δικαίωμα κάθε συμβαλλόμενου κράτους να θεσπίσει αντίθετες ενδεχομένως νομοθετικές διατάξεις. Η παράγραφος 3 του άρθρου V δεν μπορεί να νοηθεί εκτός του συνόλου των διατάξεων στο οποίο είναι ενταγμένη.

Είναι ουσιώδες να υπενθυμισθεί ότι το μέρος II της συμφωνίας GATT και, κατά συνέπεια, το άρθρο V εφαρμόζεται καταρχήν δυνάμει των προσωρινών πρωτοκόλλων της Γενεύης της 30ής Οκτωβρίου 1947 και της Annecy της 10ης Οκτωβρίου 1949, «καθόσον μόνο συμβιβάζεται προς την ισχύουσα νομοθεσία την ημέρα» υπογραφής των πρωτοκόλλων αυτών. Ακόμη και στο πλαίσιο της κοινοτικής έννομης τάξης το δημοσιονομικό τέλος εκφορτώσεως είναι δυνατόν να εξακολουθήσει να επιβάλλεται νόμιμα στα μη γεωργικά προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες, σύμφωνα με την αρχή που έθεσε αρχικά το άρθρο 27 του νόμου 82/1963.

Το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT άλλωστε ορίζει περί «δασμών και όλων των τελών διαμετακομίσεως ή κάθε άλλου φόρου που αφορά τη διαμετακόμιση» και συνεπώς δεν εφαρμόζεται όταν πρόκειται, όπως στην προκειμένη περίπτωση, για γενικό σύστημα εσωτερικών φόρων που εισπράττονται εξαιτίας του πραγματικού γεγονότος της φορτώσεως ή της εκφορτώσεως και συνεπώς χωρίς καμιά διάκριση, ανεξάρτητα από κάθε δραστηριότητα τελωνειακού χαρακτήρα, ακόμη δε και όταν η

εκφόρτωση ή η φόρτωση αφορά εγχώρια εμπορεύματα.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* θεωρεί ότι το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT έχει ως στόχο να αποφευχθεί τα εμπορεύματα που δρίσκονται σε μια χώρα απλώς υπό διαμετακόμιση και προορίζονται για μια άλλη να υποβάλλονται στη χώρα διελεύσεως, απλώς και μόνο εξαιτίας του γεγονότος αυτού, σε διαφορετικό φορολογικό καθεστώς, λόγω της ειδικής τους θέσεως, λιγότερο ευνοϊκό από το καθεστώς των εμπορευμάτων που κυκλοφορούν στην ίδια τη χώρα διελεύσεως. Το άρθρο αυτό δεν απαιτεί βέβαια τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα να απαλλάσσονται από τις χρηματικές καταβολές στις οποίες υποβάλλονται κανονικά οι μεταφορές των εγχώριων εμπορευμάτων. Προϋπόθεση της επιβολής συνεπώς των υπό κρίση τελών, που εντάσσονται σε ένα σύστημα εσωτερικών φόρων, είναι το αντικειμενικό γεγονός της εκφορτώσεως ή φορτώσεως κάθε εμπορεύματος, εγχώριου ή αλλοδαπού, ανεξάρτητα από την προέλευση ή τον προορισμό του. Τα τέλη αυτά επιβάλλονται επίσης στις διακινήσεις εγχώριων εμπορευμάτων που προέρχονται και προορίζονται για το εσωτερικό. Τα υπό κρίση τέλη, συνεπώς, δεν έχουν από τη φύση τους καμία σχέση με τις μορφές των φόρων που προϋποθέτουν ειδικό προορισμό ή ειδική κατάσταση του εμπορεύματος από τελωνειακή άποψη. Τα τέλη δεν επιβάλλονται εξαιτίας και σε συνάρτηση με τη διαμετακόμιση του εμπορεύματος μέσω του εθνικού εδάφους, η οποία δεν συνιστά σε καμιά περίπτωση την αιτία ή την προϋπόθεση της σχετικής υποχρέωσης, αφού η υποχρέωση αυτή γεννάται κατά τη στιγμή της προγενέστερης ή μεταγενέστερης λιμενικής διακινήσεως.

Το κριτήριο της φορολογήσεως, άλλωστε, έχει σχέση με τα έξοδα που δημιουργεί η συνολική οργάνωση των λιμενικών εγκαταστάσεων που οπωσδήποτε χρησιμοποιούν κατ' ανάγκη όσοι εξυπηρετούνται από το λιμένα, ακόμη και πέρα από κάθε ειδική και ατομική παροχή.

Η ρύθμιση της GATT στον τομέα της διαμετακόμισης δεν επηρεάζεται καθόλου από την εσωτερική φορολογική διάταξη η οποία δεν επιβάλλει επιβάρυνση στην ίδια τη διαμετακόμιση και δεν επιφυλάσσει στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα μεταχείριση διαφορετική από τη μεταχείριση των εγχώριων εμπορευμάτων που κυκλοφορούν στο εσωτερικό ή των αλλοδαπών εμπορευμάτων που προορίζονται για εισαγωγή ή ακόμη των εγχώριων που προορίζονται για εξαγωγή.

Κατά την *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας*, η εισπραξη τέλους που δεν συνιστά το αντίτιμο παροχής καμιάς υπηρεσίας για το αργό πετρέλαιο που εκφορτώνεται στο λιμένα της Τεργέστης και προορίζεται για τη γερμανική αγορά συνιστά καταφανή παράβαση του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT. Η διαπίστωση αυτή, εντούτοις, δεν ανήκει στην αρμοδιότητα ερμηνείας του Δικαστηρίου.

Η *Επιτροπή* έχει τη γνώμη ότι πρέπει να γίνει διάκριση ανάλογα με το αν τα εμπορεύματα που επιβαρύνονται με τα επίδικα τέλη προωθούνται προς τρίτη χώρα ή προς χώρα μέλος της ΕΟΚ: το άρθρο V της GATT δεν μπορεί να εφαρμόζεται στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, εφόσον η συνθήκη ΕΟΚ έχει υποκαταστήσει την GATT στον τομέα αυτό. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επικαλούνται το άρθρο V της GATT στις μεταξύ τους σχέσεις και τα συμβαλλόμενα μέρη δεν μπορούν να επικαλούνται τη διάταξη αυτή ως προς το εμπόριο μεταξύ δύο κρατών μελών.

Το ίδιο το κείμενο του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT δεν επιτρέπει στους ιδιώτες να το επικαλούνται.

Επικουρικά πρέπει να αναφερθεί ότι το άρθρο V, παράγραφος 3, απαλλάσσει τις εν λόγω μεταφορές από δασμούς, από όλα τα τέλη διαμετακόμισης και από κάθε άλλο φόρο που αφορά τη διαμετακόμιση. Ως

«τέλος διαμετακόμισης» πρέπει προφανώς να νοείται ο φόρος που εισπράττεται ειδικά και αποκλειστικά λόγω της διαμετακόμισης· η έκφραση «κάθε άλλος φόρος που αφορά τη διαμετακόμιση» φαίνεται να αναφέρεται, σύμφωνα με τη διατύπωσή της, στο φόρο του οποίου γενεσιουργός λόγος είναι η διαμετακόμιση.

Από τα συμφραζόμενα των παραγράφων 3, 4 και 5 του άρθρου V προκύπτει ότι οι υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών εντάσσονται στο πλαίσιο δραστηριοτήτων τελωνειακής και διοικητικής φύσεως. Οι φόροι που αναφέρονται στο άρθρο V έχουν σχέση με τις ειδικές τελωνειακές και διοικητικές δραστηριότητες της διαμετακόμισης, έτσι ώστε οι φόροι που έχουν με τη διαμετακόμιση περιστασιακή μόνο σχέση δεν υπόκεινται στη διάταξη αυτή.

Το άρθρο V, παράγραφος 3, δεν είναι δυνατόν να ερμηνευθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε ένα εμπόρευμα υπό διαμετακόμιση να απαλλάσσεται από τον εσωτερικό φόρο που επιβάλλεται στο εγχώριο εμπόρευμα και να ισχύει γι' αυτό ευνοϊκότερη μεταχείριση ως προς τους εσωτερικούς φόρους από ό,τι για τα εγχώρια, όπως επιβάλλεται από το άρθρο III, παράγραφοι 2 και 4. Η μεταχείριση των εγχώριων εμπορευμάτων συνιστά, πράγματι, το ανώτατο όριο προστασίας που εξασφαλίζεται από την GATT.

Δ — Ως προς το ασυμπίδαστο των υπό κρίση τελών προς το κοινοτικό δίκαιο

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* είναι της γνώμης ότι το Δικαστήριο, προκειμένου να διαλευκάνει πλήρως τη νομική κατάσταση, δεν πρέπει να περιορίσει την εξέτασή του μόνο στις διατάξεις που παραθέτει, ως παράδειγμα και μόνο αναμπίδολα, το παραπέμπον δικαστήριο, αλλά να περιλάβει και τις διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Πρέπει να εξεταστεί ιδίως αν το άρθρο 34 περιέχει απαγόρευση επιβολής φόρου επί των υπό

διαμετακόμιση προϊόντων ή, τουλάχιστον, υποχρέωση απαλλαγής τους από το φόρο αυτό κατά την εξαγωγή τους προς άλλα κράτη μέλη.

Η συμπεριφορά που παραβαίνει τις διατάξεις της GATT είναι επίσης αντίθετη προς τις διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Δεν είναι δυνατόν οι υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της ΕΟΚ να είναι λιγότερες από αυτές που επιβάλλει η GATT.

Το γεγονός ότι το παραλέπτον δικαστήριο υποβάλλει στο Δικαστήριο γενικά ερωτήματα ως προς τις προϋποθέσεις και τους ενδεχόμενους περιορισμούς που το κοινοτικό δίκαιο θέτει στο υπό κρίση καθεστώς εξαγωγών επιτρέπει στο Δικαστήριο να δώσει διαφορετική έννοια, ευρύτερη, στα ερωτήματα που του υποβάλλονται.

Ως προς την κοινή εμπορική πολιτική (άρθρο 113)

Η εταιρεία SIOΤ θεωρεί ότι η ελεύθερη διαμετακόμιση, αν και δεν προβλέπεται ρητά από τη συνθήκη ΕΟΚ, συνάγεται έμμεσα από τις γενικές αρχές της κοινής αγοράς. Ο κανόνας ιδίως της ισότητας έναντι των όρων του ανταγωνισμού στο εσωτερικό κάθε κράτους μέλους αποκλείει τη δυνατότητα των χωρών μέσω των οποίων τα εμπορεύματα κράτους μέλους ή τρίτης χώρας πρέπει να διαμετακομισθούν για να αφιχθούν στη χώρα προορισμού να επιβάλλουν στα εμπορεύματα αυτά οποιεσδήποτε επιβαρύνσεις, ακόμη και αν πρόκειται για τους λεγόμενους εσωτερικούς φόρους. Η επιβολή εσωτερικών φόρων σε προϊόντα άλλων κρατών μελών ή σε προϊόντα εισαγόμενα από τρίτες χώρες τα οποία δεν μπορούν να ανταγωνίζονται τα εγχώρια προϊόντα λόγω του ότι προορίζονται για την αγορά άλλου κράτους μέλους — αυτή ακριβώς είναι η περίπτωση των υπό διαμετακόμιση προϊόντων — είναι ασυμβίβαστη

προς την ελεύθερη κυκλοφορία ή την ισότητα έναντι των όρων του ανταγωνισμού.

Το σύστημα της κοινοτικής διαμετακομίσσεως δεν αποκλείει μόνο στην αποφυγή της διεκπεραίωσης των διατυπώσεων εισαγωγής κατά την είσοδο και εξαγωγής κατά την έξοδο από κάθε χώρα διαμετακομίσσεως. Ο πολύ σπουδαιότερος αντικειμενικός του στόχος είναι να αποτρέψει την εισπραξη εσωτερικών φόρων κατά την εισαγωγή και την απόδοση των φόρων αυτών κατά την εξαγωγή.

Το υπό διαμετακόμιση προϊόν δεν είναι στην πραγματικότητα εισαγόμενο προϊόν· το υπό διαμετακόμιση εμπόρευμα, εξ ορισμού, δεν εισέρχεται στο έδαφος της χώρας για να γίνει εκεί η κατανάλωσή του, αλλά απλώς διέρχεται από το έδαφος αυτό.

Η επιβάρυνση η οποία επιβάλλεται στα υπό διαμετακόμιση εμπόρευμα έχει το αποτέλεσμα δασμού, ακόμη και όταν αντιστοιχεί προς εσωτερικό φόρο.

Η διαπίστωση αυτή ισχύει προφανώς για τις επιβαρύνσεις γενικού χαρακτήρα που δεν είναι συνδεδεμένες με τις ειδικές υπηρεσίες που παρέχονται και στα υπό διαμετακόμιση προϊόντα. Εφόσον πρόκειται για επιβαρύνσεις που συνδέονται έμμεσα με ειδικές υπηρεσίες, είναι αναγκαίο οι υπηρεσίες που αποτελούν το γενεσιουργό λόγο τους να παρέχονται πράγματι. Δεν συμβαίνει όμως αυτό στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με την ίδια τη διαπίστωση του *Corte suprema di cassazione*. Άρα, η γενεσιουργός αιτία των τελών εκλείπει: όταν όμως τα τέλη επιβάλλονται στα υπό διαμετακόμιση προϊόντα, τα αποτελέσματά τους είναι ανάλογα προς τα αποτελέσματα των δασμών, διότι η τιμή των εμπορευμάτων επηρεάζεται από αυτά, χωρίς να αντιστοιχεί στην αύξηση αυτή οιοδήποτε όφελος.

Τα επίδικα τέλη επιβαρύνουν τα προερχόμενα από τρίτες χώρες προϊόντα και έχουν

ως αποτέλεσμα να νοθεύουν την ομοιομορφία του επιπέδου της εξωτερικής προστασίας· άρα είναι ασυμβίβαστα προς τις απαιτήσεις της κοινής εμπορικής πολιτικής, η οποία βασίζεται, κατά το άρθρο 113, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ, σε ενιαίες αρχές και έλαβε συγκεκριμένη εφαρμογή με την καθιέρωση του Κοινού Δασμολογίου.

Κατά τον *αυτόνομο οργανισμό λιμένα Τεργέστης*, τα επίδικα τέλη ανήκουν σε ένα γενικό σύστημα εσωτερικών φόρων που καθιερώνονται από τον εθνικό νομοθέτη κατά την άσκηση της αποκλειστικής του εξουσίας επί των φορολογικών θεμάτων και οφείλονται όχι λόγω ή επ' ευκαιρία της εισαγωγής, αλλά λόγω του πραγματικού γεγονότος της φορτώσεως ή εκφορτώσεως των εμπορευμάτων.

Προς το παρόν, αφού δεν υπάρχουν κοινοτικές πρωτοβουλίες για την εναρμόνιση των τελών εκφορτώσεως, η υποχρέωση θεμελιώσεως της κοινής εμπορικής πολιτικής στις «ενιαίες αρχές» δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντίκειται προς το φορολογικό σύστημα που αποτελεί το αντικείμενο της κύριας δίκης, ιδίως δε αφού η υποχρέωση αυτή τονίστηκε στο άρθρο 113, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ σχετικά με ζητήματα που δεν συνδέονται με την εσωτερική φορολογία. Ακόμη και αν υποθεθεί ότι είναι δυνατόν να υπάρξει οιαδήποτε επίπτωση του επίδικου φορολογικού συστήματος στην κοινή εμπορική πολιτική πρόκειται, εν πάση περιπτώσει, για ζήτημα που ανήκει στην αρμοδιότητα και πρωτοβουλία των κοινοτικών οργάνων, εφόσον οι ιδιώτες δεν μπορούν να επικαλούνται απευθείας το άρθρο 113, παράγραφος 1, της συνθήκης.

Οι πραγματικές προϋποθέσεις για την καθιέρωση μιας ουσιαστικής κοινής εμπορικής πολιτικής δεν συντρέχουν ακόμη, εφόσον ο συντονισμός των εμπορικών σχέσεων με τις τρίτες χώρες, που επιβάλλει το

άρθρο 111, παράγραφος 1, της συνθήκης, έχει πραγματοποιηθεί εν μέρει μόνο και το ίδιο το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει την ατέλεια της κοινοτικής εμπορικής πολιτικής κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Η αρμοδιότητα της Κοινότητας δεν επαρκεί μόνη της για την επίτευξη ενός κοινού συστήματος στο θέμα της εμπορικής πολιτικής, αλλά πρέπει επιπλέον και να ασκείται. Το περιεχόμενο του συστήματος αυτού πρέπει καταρχάς να καθορισθεί από τα κοινοτικά όργανα και, ενόσω δεν έχει ληφθεί κανένα κοινοτικό μέτρο, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διατηρήσουν τη ρύθμιση του εσωτερικού δικαίου. Το ίδιο το Δικαστήριο έχει δεχθεί ότι η εκτίμηση της ανάγκης καταργήσεως των διαφορών μεταξύ των εθνικών δικαίων στα ζητήματα της φορολογίας και του εμπορίου, οι οποίες επηρεάζουν το εμπόριο με τις τρίτες χώρες, ανήκουν στην αρμοδιότητα της Επιτροπής ή του Συμβουλίου και ότι η μείωση ή η κατάργηση των υφιστάμενων φόρων επί των απευθείας από τρίτες χώρες εισαγόμενων εμπορευμάτων ανήκει στην αρμοδιότητα των οργάνων της Κοινότητας. Δεν μπορεί, συνεπώς, να τίθεται ζήτημα ασυμβίβαστου προς το άρθρο 113, παράγραφος 1, όταν η εξέταση αφορά, όπως εν προκειμένω, ένα γενικό σύστημα εσωτερικών φόρων, που ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού νομοθέτη.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* θεωρεί ότι οι υπό κρίση φόροι, λόγω της ίδιας της φύσης τους και ενόψει του τελικού σκοπού που θέτει το άρθρο 110 της συνθήκης, δεν μπορούν να επηρεάσουν την κοινή εμπορική πολιτική.

Οι φόροι αυτοί δεν θίγουν καθόλου τις εξουσίες των οργάνων της Κοινότητας και, αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η κοινή εμπορική πολιτική στηρίζεται κατ' ανάγκη

σε ειδικές διατάξεις, δεν είναι αντίθετοι προς οιαδήποτε ισχύουσα κοινοτική διάταξη.

Τα τέλη που αναφέρονται στο άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 47/1974 ανήκουν σε ένα σύστημα εσωτερικών φόρων γενικού χαρακτήρα, που συνδέεται με τα έξοδα λειτουργίας των λιμενικών εγκαταστάσεων, οι φόροι αυτοί δε αφορούν όλες τις δραστηριότητες φορτώσεως και εκφορτώσεως κάθε εμπορεύματος, χωρίς καμιά διάκριση ανάλογα με την τελωνειακή κατάσταση ή τον προορισμό του εμπορεύματος.

Τα υπό κρίση τέλη δεν συνιστούν μέτρα προστατευτισμού και δεν ανήκουν στην κατηγορία των δασμών. Δεν καθορίζουν σε καμιά περίπτωση διαφορετικούς όρους που να οδηγούν σε διακρίσεις σε βάρος των επιχειρήσεων ενός κράτους μέλους σε σχέση προς τις ομοειδείς εγχώριες επιχειρήσεις, εφόσον επιβάλλονται με ισότητα και ομοιομορφία, όσον αφορά τις λιμενικές διακινήσεις των διαφόρων εμπορευμάτων, σε κάθε εξυπηρετούμενο από τους εθνικούς λιμένες, Ιταλό ή αλλοδαπό, ιδιότητα ή δημόσιο οργανισμό.

Επειδή πρόκειται για λιμενικές διακινήσεις που αφορούν αργό πετρέλαιο προερχόμενο από τρίτες χώρες, πρέπει να αναφερθεί ότι και η ίδια η Ιταλία είναι χώρα εισαγωγής πετρελαίου και ότι οι εισαγωγές της δεν απαλλάσσονται από τα υπό κρίση δημοσιονομικά και λιμενικά τέλη. Τα τέλη αυτά, άλλωστε, έχουν ασήμαντες επιπτώσεις (ποσοστό για το δημοσιονομικό τέλος 0,10 %, για το λιμενικό τέλος 0,18 %, σε σχέση με τη μέση τιμή του πετρελαίου κατά την εποχή των υπό κρίση περιστάσεων).

Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι το ζήτημα αν τα υπό κρίση τέλη είναι ενδεχομένως ασυμβίβαστα με το άρθρο 113 της συνθήκης έχει

δύο όψεις: στο επίπεδο της αρμοδιότητας και στο επίπεδο ενδεχομένως μιας πραγματικής αντιθέσεως προς ένα μέτρο κοινής εμπορικής πολιτικής.

Αν τα εν λόγω τέλη χαρακτηριστούν ως μέτρα εμπορικής πολιτικής, έρχονται σε σύγκρουση με την ύπαρξη αρμοδιότητας της Κοινότητας στον τομέα αυτό. Η αρμοδιότητα αυτή είναι αποκλειστική και μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου τα εσωτερικά μέτρα εμπορικής πολιτικής είναι δυνατόν να διατηρούνται σε ισχύ μόνο δυνάμει ειδικής εξουσιοδοτήσεως εκ μέρους της Κοινότητας.

Εν προκειμένω δεν επιβάλλεται, μέσα στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ο νομικός χαρακτηρισμός των υπό κρίση τελών από άποψη κοινοτικού δικαίου. Όσον αφορά τα «μέτρα εμπορικής πολιτικής» κατά την έννοια του κοινοτικού δικαίου, πρέπει να κρίνονται κυρίως σε συνάρτηση με τον ειδικό χαρακτήρα τους ως μέσων ρυθμίσεως του διεθνούς εμπορίου, ενόψει της σχέσεως που έχει θεσπίσει η συνθήκη μεταξύ της καταργήσεως των εμποδίων στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και στην εφαρμογή μιας κοινής εμπορικής πολιτικής. Εν πάση περιπτώσει, είτε ληφθεί ως κριτήριο το μέσο είτε ο αντικειμενικός στόχος, τέλη σαν αυτά που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης δεν εντάσσονται, ενόψει της νομολογίας του Δικαστηρίου, στην εμπορική πολιτική.

Τα εθνικά μέτρα, έστω και αν δεν έχουν ειδικά το χαρακτήρα μέσου ρυθμίσεως του διεθνούς εμπορίου, μπορούν εντούτοις να διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία του συστήματος της κοινής εμπορικής πολιτικής ή να διακυβέδουν την πραγματοποίηση των στόχων της. Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι τέλη σαν τα επίδικα εντάσσονται στην κατηγορία των φόρων που αναφέρονται στα άρθρα 95 και επόμενα της συνθήκης, των οποίων η μονομερής επιβολή δεν απαγορεύεται μετά

την καθιέρωση του Κοινού Δασμολογίου. Τα τέλη αυτά δεν έχουν, άλλωστε, χαρακτηρισμό που να εισάγει διακρίσεις και, επί πλέον, καμιά διάταξη του γενικού συστήματος κοινής εμπορικής πολιτικής δεν περιέχει ρητές απαγορεύσεις παρόμοιες με τις απαγορεύσεις των άρθρων 95 και επόμενων. Τα τέλη, συνεπώς, που ανήκουν στην ίδια κατηγορία με τα δημοσιονομικά και λιμενικά τέλη φορτώσεως και εκφορτώσεως δεν απαγορεύονται από το σύστημα της κοινής εμπορικής πολιτικής.

Στο πλαίσιο της προκειμένης διαφοράς δεν είναι δυνατόν να δοθεί ικανοποιητική απάντηση στο ερώτημα αν οι φόροι αυτοί είναι ασυμβίβαστοι με το σύστημα της κοινής εμπορικής πολιτικής για το λόγο ότι διαταράσσουν την ομαλή λειτουργία του ή διακυβεύουν την πραγματοποίηση των στόχων του. Η αναγνώριση του ότι τα τέλη αυτά είναι ασυμβίβαστα με την κοινή εμπορική πολιτική και ότι το κράτος μέλος οφείλει να τα καταργήσει εξαρτάται από την προκαταρκτική εξέταση ενός συνόλου στοιχείων που αφορούν την εμπορική πολιτική και την οικονομία. Εφόσον τα τέλη αυτά δεν φαίνεται να είναι ασυμβίβαστα με τη λειτουργία της κοινής αγοράς, δεν είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι συνιστούν εμπόδιο για την εμπορική πολιτική έναντι των τρίτων χωρών.

Ως προς το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως (κανονισμοί 542/69 και 222/77)

Η *εταιρεία SIOΤ* θεωρεί ότι ο κανονισμός 542/69, που εν τω μεταξύ αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 222/77 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1976, περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/003, σ. 3), επιδεικνύει έμμεσα την αρχή της ελευθερίας της διαμετακομίσεως που προκύπτει από τις γενικές αρχές της συνθήκης ΕΟΚ. Είναι αλήθεια ότι περιορί-

ζεται στον προσδιορισμό του συστήματος αυτού από τυπική άποψη, χωρίς να καθορίζει την ουσία του. Είναι προφανές ότι ένα τέτοιο σύστημα διαμετακομίσεως, που στηρίζεται απλώς σε παραστατικά έγγραφα, δεν θα είχε λόγο υπάρξεως, αν δεν είχαν σημασία οι δημοσιονομικές του συνέπειες.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* αναφέρει ότι, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 542/69 (και του κανονισμού 222/77), για να κυκλοφορήσει κάθε εμπόρευμα σύμφωνα με τη διαδικασία της εξωτερικής κοινοτικής διαμετακομίσεως, πρέπει να αποτελέσει, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό, αντικείμενο δηλώσεως τύπου T 1. Αυτή όμως δεν είναι η περίπτωση των πετρελαιοειδών που αφορά η κύρια δίκη.

Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να αναφερθεί ότι η ρύθμιση της κοινοτικής διαμετακομίσεως δεν αφορά και δεν τροποποιεί κατά κανένα τρόπο την τελωνειακή και φορολογική μεταχείριση των εμπορευμάτων και δεν έχει καμιά επίπτωση στην υποχρέωση καταβολής των ενδεχομένως οφειλόμενων «τελών και άλλων φόρων». Η ρύθμιση αφορά μόνον τις καθορισμένες διατυπώσεις και διαδικασίες για την κυκλοφορία των εμπορευμάτων μεταξύ δύο σημείων που δρίσκονται μέσα στην Κοινότητα, οι οποίες καθιερώνονται κυρίως για στατιστικούς σκοπούς, περιέχει δε διατάξεις που έχουν αποκλειστικά και μόνο διαδικαστικό χαρακτήρα.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* θεωρεί και αυτή ότι η ρύθμιση της κοινοτικής διαμετακομίσεως δεν έχει καμιά επίπτωση στα ουσιαστικά ζητήματα της φορολογίας, αφού προορίζεται αποκλειστικά και μόνο να απλοποιήσει τις τελωνειακές διαδικασίες και διατυπώσεις. Το γεγονός ότι το άρθρο 46 του κανονισμού 542/69 (και του κανονισμού 222/77) προβλέπει ότι το καθεστώς της κοινοτικής δια-

μετακομίσεως δεν είναι υποχρεωτικό για τις μεταφορές που πραγματοποιούνται μέσω δικτύου αγωγών επιβεβαιώνει ότι το εν λόγω καθεστώς έχει απλώς διαδικαστικό χαρακτήρα.

Η *Επιτροπή* αναγνωρίζει και αυτή ότι η ρύθμιση της κοινοτικής διαμετακομίσεως αφορά αποκλειστικά και μόνο τελωνειακές διατυπώσεις και δεν ορίζει τίποτε σχετικά με τους φόρους και τα τέλη που επιβάλλονται ενδεχομένως στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα. Όσον αφορά τους εσωτερικούς φόρους που επιβάλλονται σε εμπορεύματα, πρέπει να γίνει αναφορά σε άλλες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ιδίως στα άρθρα 12 και επόμενα, 95 και επόμενα και, όσον αφορά τα εισαγόμενα από τρίτες χώρες εμπορεύματα, στις διατάξεις σχετικά με το Κοινό Δασμολόγιο και την κοινή εμπορική πολιτική.

Ως προς το σύστημα ανταγωνισμού (άρθρο 90)

Η *εταιρεία SIOT* διαπιστώνει ότι υφίσταται ανταγωνισμός, μέσα σε ορισμένα όρια και για ορισμένες υπηρεσίες, μεταξύ της δημόσιας επιχείρησης που είναι ο αυτόνομος λιμένας της Τεργέστης και αυτής της ίδιας, που είναι ιδιωτική επιχείρηση. Στη δημόσια επιχείρηση χορηγούνται κρατικές ενισχύσεις για την εκτέλεση της αποστολής της, ακόμη και για υπηρεσίες που δεν παρέχει (συγκεκριμένα για την εκφόρτωση του αργού πετρελαίου). Η ιδιωτική επιχείρηση SIOT στηρίζεται αποκλειστικά στην ιδιωτική χρηματοδότηση και αναγκάζεται μάλιστα να χρηματοδοτεί τις ενισχύσεις του κράτους προς τη δημόσια επιχείρηση καταβάλλοντας ποσά για υπηρεσίες που δεν της παρέχονται, αλλά που παρέχει αυτή η ίδια.

Οι ενισχύσεις του κράτους προς μια δημόσια επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη με την παροχή υπηρεσιών σε λιμένα δεν είναι αυτοδικαίως ασυμβίβαστες με τη συνθήκη. Πάντως το άρθρο 90, παράγραφος 2, τις περιορίζει, ορίζοντας ότι «η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να

επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον της Κοινότητας». Η ανάληψη όμως και αυτού του βάρους των ενισχύσεων από ιδιωτικές επιχειρήσεις που ασκούν ανάλογη δραστηριότητα και δρουν στον τομέα των συναλλαγών, οι οποίες επηρεάζονται σοβαρά από το γεγονός αυτό, ξεπερνά τα όρια της εξαιρέσεως. Δημιουργείται έτσι στρέβλωση του ανταγωνισμού ασυμβίβαστη με το άρθρο 90, παράγραφος 2.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν αμφισβητείται η κρατική ενίσχυση αυτή κατ' εαυτή, αλλά ο τρόπος χρηματοδότησής της.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* προσάπτει στην επιχειρηματολογία της εταιρείας SIOT ότι κακώς στηρίζεται στη σχέση μεταξύ του κόστους εκμεταλλεύσεως του λιμένα και ορισμένων συγκεκριμένων παροχών προς τους επιχειρηματίες. Το κόστος εκμεταλλεύσεως δεν αναφέρεται, στην πραγματικότητα, στις μεμονωμένες πράξεις, αλλά στο σύνολο των πολλών και ποικίλων δραστηριοτήτων των αναγκαίων για την κατασκευή, την ανάπτυξη, την εκμετάλλευση και τη συντήρηση των λιμενικών εγκαταστάσεων, καθώς και για την οργάνωση των γραφείων και των τεχνικών και διοικητικών υπηρεσιών. Τα επίδικα τέλη δεν συνιστούν την αντιπαροχή παρεχόμενων υπηρεσιών, αλλά έχουν δημοσιονομικό χαρακτήρα και οφείλονται, ανεξάρτητα από την κυριότητα των χρησιμοποιούμενων εγκαταστάσεων, λόγω του γεγονότος και μόνο της φορτώσεως και εκφορτώσεως των εμπορευμάτων.

Το ομοιόμορφο και χωρίς διακρίσεις καθεστώς στο οποίο υποβάλλονται όλοι οι εξυπηρετούμενοι από το λιμένα αποκλείει κάθε διαφορετική μεταχείριση, αφού μάλιστα το ποσό της φορολογικής επιβαρύνσεως εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από τον όγκο των εμπορευμάτων που φορτώνει ή εκφορτώνει κάθε επιχειρηματίας.

Εν πάση περιπτώσει, στην προκειμένη περίπτωση λείπει η προϋπόθεση εφαρμογής

του άρθρου 90, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ: η διάταξη αυτή αναφέρεται στους κανόνες ανταγωνισμού που πρέπει να τηρούνται στο «εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών», ενώ η διαφορά στην κύρια δίκη αφορά πετρελαιοειδή προϊόντα που προέρχονται από τη Λιβύη και τη Μέση Ανατολή και προορίζονται για τη Γερμανία και την Αυστρία. Ο δημόσιος λιμενικός οργανισμός, άλλωστε, δεν βρίσκεται κατά κανένα τρόπο σε ανταγωνισμό προς την εταιρεία SIOΤ. Ο δημόσιος λιμενικός οργανισμός είναι επιφορτισμένος με τη λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας της διαχείρισης των λιμενικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών, χρησιμοποιεί δε για αυτό τον δημόσιο δικαίου σκοπό τα έσοδα που αποκομίζει από τα λιμενικά τέλη. Η εταιρεία SIOΤ δεν προσφέρει και δεν μπορεί να προσφέρει σε άλλους που χρησιμοποιούν το λιμένα καμιά υπηρεσία, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι βρίσκεται σε ανταγωνισμό με το δημόσιο λιμενικό οργανισμό, ο οποίος δεν ασκεί έμπορική ή κερδοσκοπική δραστηριότητα.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* κρίνει ότι το ερώτημα που υποβάλλει το παραπέμπον δικαστήριο δεν έχει συγκεκριμένο χαρακτήρα, αφού δεν καθορίζει ποιες διατάξεις της συνθήκης που διέπουν τις δημόσιες επιχειρήσεις παραδιάζονται από το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 47/1974. Εν πάση περιπτώσει, οι υπό κρίση επιδαιρύνσεις δεν αφορούν το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και δεν ευνοούν ορισμένες εμπορικές επιχειρήσεις.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι το ερώτημα ως προς το άρθρο 90 αφορά μόνο το λιμενικό τέλος. Το άρθρο 90, άλλωστε, παραπέμπει σε άλλες διατάξεις της συνθήκης και επομένως είναι δυσχερές ο καθορισμός των διατάξεων που εμπλέκονται, μαζί με το άρθρο 90, στη διαφορά στην κύρια δίκη.

Οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις υφίστανται πράγματι δυσμενή μεταχείριση, υπό την έννοια ότι καταβάλλουν τα τέλη χωρίς να ωφελούνται από ορισμένες υπηρεσίες, ενώ οι

επιχειρήσεις που δεν διαθέτουν ιδιόκτητες εγκαταστάσεις πληρώνουν για υπηρεσίες που πράγματι παρέχονται. Βέβαια, οι «ευνοούμενες» επιχειρήσεις δεν λαμβάνουν καμιά ενίσχυση που να χρηματοδοτείται από τα κρατικά έσοδα και η διάκριση μπορεί να έχει τη μορφή φόρου για τις επιχειρήσεις που δεν ωφελούνται από ορισμένες υπηρεσίες, αλλά δεν έχει χαρακτήρα ενίσχυσης προς τις επιχειρήσεις που ωφελούνται από αυτές.

Δεν είναι ασυμβίβαστη με τους κανόνες ανταγωνισμού της συνθήκης ΕΟΚ, και ιδίως με το άρθρο 90, η εκ μέρους κράτους μέλους επιβολή φόρου στα εμπορεύματα, ανεξάρτητα από προορισμό, προέλευση ή καταγωγή, επ' ευκαιρία της φορτώσεως η εκφορτώσεώς τους σε καθορισμένους λιμένες, τους οποίους διαχειρίζονται αυτόνομοι δημόσιοι οργανισμοί, για τους οποίους προορίζεται μέρος των εσόδων από τη φορολογία αυτή, ακόμη και όταν οι δραστηριότητες φορτώσεως ή εκφορτώσεως διενεργούνται από ένα επιχειρηματία που χρησιμοποιεί ιδιόκτητες εγκαταστάσεις, χωρίς ο δημόσιος λιμενικός οργανισμός να παρέχει οιαδήποτε άμεση και ειδική υπηρεσία.

Ως προς το καθεστώς της διαμετακομίσεως με την Αυστρία

Η *εταιρεία SIOΤ* θεωρεί ότι ο κανονισμός 542/69, που αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 222/77, αφορά το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως, τόσο της εξωτερικής, όσο και της εσωτερικής, και καθιερώνει την αρχή της ελεύθερης διαμετακομίσεως των κοινοτικών και των προερχόμενων από τρίτες χώρες προϊόντων.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* αναφέρει ότι η συμφωνία μεταξύ της ΕΟΚ και της Δημοκρατίας της Αυστρίας για την εφαρμογή των κανονισμών περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως, η οποία συνάφθηκε με τον κανονισμό 2813/72, προβλέπει στο άρθρο της 1, ότι αφορά τα «εμπορεύματα που κυκλοφορούν μεταξύ

δύο σημείων τα οποία ευρίσκονται εντός της Κοινότητας, μέσω του αυστριακού εδάφους». Η συμφωνία δεν εφαρμόζεται, συνεπώς, στα προϊόντα που εισάγονται από τρίτες χώρες με προορισμό την Αυστρία. Στις περιπτώσεις που η συμφωνία αναφέρει εμπορεύματα που προορίζονται για την Αυστρία (άρθρο 6, παράγραφος 2), πρόκειται για εμπορεύματα που αποστέλλονται πάλι σε άλλο κράτος μέλος της ΕΟΚ.

Εν πάση περιπτώσει, το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως έχει διαδικαστικό μόνο χαρακτήρα.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η συμφωνία της 22ας Ιουλίου 1972 μεταξύ της ΕΟΚ και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, που συνήφθη με τον κανονισμό 2836/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (JO L 300, σ. 1), απαγορεύει μεν στο άρθρο της 18 κάθε εσωτερικό μέτρο ή εσωτερική πρακτική φορολογικής φύσεως που να εισάγει διάκριση, η συμφωνία αυτή όμως αφορά μόνο τα προϊόντα καταγωγής του άλλου συμβαλλόμενου μέρους και όχι τα προϊόντα που προορίζονται για αυτό.

Ως προς τα δικαιώματα των ιδιωτών που προστατεύονται από τα δικαστήρια

Η *εταιρεία SIOI* υποστηρίζει ότι η απαγόρευση επιβολής επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς στα προϊόντα που προέρχονται από τρίτες χώρες, η οποία προκύπτει από την ταυτόχρονη εφαρμογή του άρθρου 133, παράγραφος 1 της συνθήκης ΕΟΚ και του Κοινού Δασμολογίου, και η απαγόρευση παροχής προς τις δημόσιες επιχειρήσεις ενισχύσεων που να συνοδεύονται από τρόπους χρηματοδοτήσεως που παραποιούν το Κοινό Δασμολόγιο, η οποία προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των παραγράφων 1 και 2, του άρθρου 90 της συνθήκης ΕΟΚ, και οι δύο αυτές απαγορεύσεις δημιουργούν υπέρ των ιδιωτών δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να προστατεύουν. Οι ιδιώτες έχουν

δικαίωμα να ζητήσουν από τα εθνικά δικαστήρια να τους επιστραφούν τα ποσά που αντιστοιχούν στις χρηματικές επιβαρύνσεις οι οποίες έχουν επιβληθεί από ένα κράτος μέλος λόγω της εκφορτώσεως εμπορευμάτων σε έναν από τους λιμένες του και οι οποίες προορίζονται να επιχορηγήσουν, έστω εν μέρει, μια δημόσια λιμενική επιχείρηση, ή να αρνηθούν την καταβολή των επιβαρύνσεων αυτών που απαιτεί το κράτος.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* θεωρεί ότι το ζήτημα δεν αφορά την κοινοτική έννομη τάξη, αλλά πρέπει να επιλυθεί σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο. Εν πάση περιπτώσει δε, οι κοινοτικές διατάξεις των οποίων γίνεται επίκληση δεν έχουν κανένα άμεσο αποτέλεσμα.

Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 90, παράγραφος 2, δεν μπορεί κατά το παρόν στάδιο να δημιουργήσει υπέρ των ιδιωτών δικαιώματα που οφείλουν να προστατεύουν τα εθνικά δικαστήρια.

III — Απαντήσεις ως προς τα συμπληρωματικά πληροφοριακά στοιχεία που ζήτησε το Δικαστήριο

A — *Ως προς τη φύση των υπό κρίση τελών και τη διάθεση των εσόδων από τα τέλη αυτά*

Η ιταλική κυβέρνηση παρακαλείται να παράσχει ακριβέστερα πληροφοριακά στοιχεία για τη φύση των δύο υπό κρίση τελών, διακρίνοντας το λεγόμενο «δημοσιονομικό» τέλος από το λεγόμενο «λιμενικό» τέλος. Το Δικαστήριο επιθυμεί ιδίως να πληροφορηθεί καλύτερα τα περί της διαθέσεως των εσόδων από την είσπραξη των εν λόγω δύο τελών.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* αναφέρει ότι το φορολογικό αντικείμενο τόσο του δημοσιονομικού τέλους όσο και του λιμενικού τέλους συνίσταται αποκλειστικώς και μόνο στην ολοκλήρωση της διαδικασίας φορτώσεως ή εκφορτώσεως. Τα δύο τέλη διαφέρουν ως προς το ότι το δημοσιονομικό τέλος έχει γενικό χαρακτήρα, επιβάλλεται σε όλους τους λιμένες, αγκυροβόλια ή ακτές και τα έσοδα από αυτό περιέρχονται εξ ολοκλήρου στο δημόσιο ταμείο, ενώ το λιμενικό τέλος έχει ειδικό χαρακτήρα, επιβάλλεται σε ορισμένους μόνο λιμένες και τα σχετικά έσοδα καταλήγουν σχεδόν εξ ολοκλήρου στους αυτόνομους λιμένες.

Τα τέλη τα οποία έχουν ως φορολογικό αντικείμενο την ολοκλήρωση διαδικασίας φορτώσεως ή εκφορτώσεως, ανεξάρτητα από τον τελωνειακό προορισμό των εμπορευμάτων (εισαγωγή, εξαγωγή, διαμετακόμιση κλπ.) και τα οποία επιβάλλονται αδιακρίτως στα εγχώρια και τα εισαγόμενα εμπορεύματα, δεν έχουν καμιά σχέση με τους δασμούς ή τις επιβαρύνσεις ισοδυναμου αποτελέσματος. Χωρίς σημασία είναι επίσης το γεγονός ότι η φόρτωση ή η εκφόρτωση προηγείται πιθανώς της εισαγωγής, εξαγωγής ή διαμετακομίσεως.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* αναφέρει ότι στην οργάνωση των λιμένων όλων των χωρών της Κοινότητας υπάρχουν, παράλληλα με τα ειδικά έξοδα και τέλη που αντιστοιχούν σε ειδικές υπηρεσίες, φόροι και τέλη που οφείλονται λόγω των γενικών διευκολύνσεων που παρέχουν οι λιμενικές εγκαταστάσεις στο σύνολό τους. Οι φόροι αυτοί φέρουν ποικίλες ονομασίες και είναι βασικά ανάλογοι με τη χωρητικότητα του ελλιμενιζόμενου πλοίου ή με τον όγκο των εμπορευμάτων που φορτώνονται ή εκφορτώνονται.

Στο ιταλικό σύστημα, το τέλος φορτώσεως και εκφορτώσεως που προβλέπεται από το άρθρο 2 του νομοθετικού διατάγματος 47/1974 παρουσιάζει το χαρακτηριστικό ότι έχει πολύπλοκη δομή σε ορισμένους λιμένες: ενώ το «δημοσιονομικό τέλος» που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1,

επιβάλλεται σε όλους τους λιμένες, το «λιμενικό» τέλος, που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 2, επιβάλλεται μόνο στους σπουδαιότερους λιμένες, οι οποίοι είναι σε θέση να παρέχουν ευρύτερη εξυπηρέτηση (μεταξύ των οποίων και η Τεργέστη).

Φορολογικό αντικείμενο τόσο του «δημοσιονομικού τέλους» όσο και του «λιμενικού» τέλους είναι η φόρτωση ή η εκφόρτωση εμπορευμάτων και το τέλος υπολογίζεται βάσει του όγκου των εμπορευμάτων αυτών.

Τα τέλη αυτά εισπράττονται από το κράτος, το τμήμα δε του «λιμενικού» τέλους που υπερβαίνει τα ποσοστά που ορίζει ο νόμος 82/1963 παραχωρείται από το κράτος στον οργανισμό που διοικεί το λιμένα για να τον συνδράμει στον ισολογισμό του, στην κατασκευή νέων λιμενικών εγκαταστάσεων και την αύξηση του δυναμικού των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού.

B — Ως προς το νομικό χαρακτηρισμό των υπό κρίση τελών ως «εσωτερικών φόρων»

Η ιταλική κυβέρνηση και ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης χαρακτηρίζουν τα υπό κρίση τέλη ως «εσωτερικούς» φόρους. Οι διάδικοι αυτοί παρακαλούνται να εξηγήσουν πώς αιτιολογούν το χαρακτηρισμό αυτό στην περίπτωση των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση τα οποία, λόγω της ιδιότητάς τους ακριβώς αυτής, δεν προορίζονται να διατεθούν στην κατανάλωση στο κράτος διαμετακομίσεως.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* εμμένει στο γεγονός ότι τα υπό κρίση τέλη έχουν ως φορολογικό αντικείμενο τη λιμενική διαδικασία της φορτώσεως ή της εκφορτώσεως, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο περαιτέρω προορισμός του εμπορεύματος. Το εμπόρευμα το οποίο προορίζεται για εισαγωγή επιβαρύνεται, επιπλέον, με εισαγωγικό δασμό ή με άλλο ισοδύναμο

φόρο. Αντίθετα, στο εμπόρευμα το οποίο εκφορτώνεται και προορίζεται για διαμετακόμιση δεν επιβάλλεται, λόγω του προσομοίου αυτού, κανείς άλλος φόρος.

Ο χαρακτηρισμός των υπό κρίση τελών ως εσωτερικών φόρων, ακόμη και όταν το εκφορτώνόμενο εμπόρευμα προορίζεται για διαμετακόμιση, δικαιολογείται από το προφανές γεγονός ότι η διαμετακόμιση είναι τελείως ξένη προς το φορολογικό αντικείμενό τους.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* αναφέρει ότι το παραπέμπον δικαστήριο έχει δεχτεί ότι τα υπό κρίση τέλη ανήκουν σε ένα γενικό σύστημα εσωτερικών φόρων και ότι δεν συντρέχει καμιά ιδιαίτερη προϋπόθεση που να προσδίδει στον εσωτερικό φόρο τη φύση και τη λειτουργία ενός φόρου ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμό.

Τα υπό κρίση τέλη δεν έχουν πράγματι καμιά σχέση με τέλη που προϋποθέτουν ιδιαίτερο προσορισμό ή ειδική κατάσταση, από τελωνειακή άποψη, των εμπορευμάτων. Η επιβολή τους στηρίζεται στο αντικειμενικό γεγονός της φορτώσεως ή εκφορτώσεως στους λιμένες οιοδήποτε εμπορεύματος, εγχώριου ή ξένου, ανεξάρτητα από προέλευση ή προορισμό, χωρίς κανένα στοιχείο διακρίσεως. Τα τέλη επιβάλλονται ανεξάρτητα από τη διέλευση συνόρων και δεν συνιστούν περιοριστικά ή άλλα μέτρα προστατευτισμού. Η Ιταλία είναι χώρα που εισάγει πετρέλαιο και οι εισαγωγές της δεν απαλλάσσονται από τα δημόσια και λιμενικά τέλη εκφορτώσεως που αναφέρονται στο νομοθετικό διάταγμα 47/1974.

Οι εν λόγω φόροι αφορούν τη χρήση του λιμένα για εμπορικούς σκοπούς (φόρτωση και εκφόρτωση εμπορευμάτων) και δεν επηρεάζονται από την προγενέστερη ή μεταγενέστερη φάση της μεταφοράς ή της διανομής.

Το ποσό των τελών συνδέεται με τα έξοδα που προκύπτουν από τη γενική οργάνωση

των συγκροτημάτων, εγκαταστάσεων, γραφείων και υπηρεσιών του λιμένα, που εξυπηρετούν αναγκαία όσους τον χρησιμοποιούν, πέρα από κάθε ειδική και ατομική παροχή ξεχωριστών υπηρεσιών.

Γ' — Ως προς την εισπραξη τελών παρόμοιων με τα υπό κρίση τέλη στους άλλους λιμένες της Κοινότητας

Η Επιτροπή και οι διάφορες κυβερνήσεις που συμμετέχουν στη δίκη παρακαλούνται να αναφέρουν αν τέλη παρόμοια προς τα υπό κρίση εισπράττονται σε άλλους λιμένες της Κοινότητας που έχουν σημαντικό διαμετακομιστικό εμπόριο.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης* παρέχει τα ακόλουθα πληροφοριακά στοιχεία:

α) Στο Βέλγιο, στους λιμένες της Γάνδης και του Zeebrugge, επιβάλλεται στα πλοία ένα τέλος που υπολογίζεται βάσει της καθαρής χωρητικότητας του πλοίου, και ένα τέλος για τα εμπορεύματα που φορτώνονται ή εκφορτώνονται.

β) Στους λιμένες της Δανίας εισπράττεται τέλος αγκυροβολίας, που υπολογίζεται βάσει της καθαρής χωρητικότητας του πλοίου, και τέλος για το φορτίο του πλοίου, το οποίο υπολογίζεται βάσει του όγκου των εμπορευμάτων και ποικίλλει ανάλογα με πέντε ομάδες κατηγοριών εμπορευμάτων.

γ) Στους γαλλικούς λιμένες εισπράττεται τέλος για την καθαρή χωρητικότητα του πλοίου, με ποσοστά που διαφέρουν ανάλογα με τους λιμένες, τέλος σταθμεύσεως σε δάρος του πλοίου και τέλος για τα εμπορεύματα που φορτώνονται, εκφορτώνονται ή μεταφέρονται.

δ) Οι γερμανικοί λιμένες επιβάλλουν στα πλοία γενικό λιμενικό τέλος για τη χρήση των λιμένων, που υπολογίζεται βάσει της

ολικής χωρητικότητας των πλοίων, της ζώνης ναυσιπλοΐας και του τύπου του φορτίου. Στο γενικό αυτό λιμενικό τέλος ανήκουν το τέλος για τη χωρητικότητα (στο λιμένα του Αμβούργου), που βασίζεται γενικά στην ολική χωρητικότητα, το τέλος επισταλιών και το τέλος αποβάθρας (δεν επιβάλλεται στους λιμένες του Αμβούργου και του Κιέλου), που υπολογίζεται επίσης βάσει του όγκου των εμπορευμάτων που φορτώνονται και εκφορτώνονται.

ε) Στο Ηνωμένο Βασίλειο, οι κύριοι φόροι και τέλη σε βάρος του πλοίου είναι το «φαρικό τέλος», τα τέλη για τη συντήρηση των διαύλων προσορμίσεως μεταξύ της ανοικτής θάλασσας και της αποβάθρας και το «τέλος αγκυροβολίας», για την επιφάνεια του νερού μπροστά από την αποβάθρα και για το τμήμα της προκυμιάς που καταλαμβάνει το πλοίο μέσα στη λιμενική ζώνη.

στ) Στην Ιρλανδία ισχύει το «τέλος χωρητικότητας», που υπολογίζεται βάσει της ολικής ή της καθαρής χωρητικότητας των πλοίων και του φορτίου που μεταφέρεται σε μη μετρημένο χώρο (παραδείγματος χάρι, το φορτίο της γέφυρας), και το τέλος για τα εμπορεύματα, που δαρύνει τα εμπορεύματα που φορτώνονται, εκφορτώνονται ή μεταφορτώνονται μέσα στο λιμένα.

ζ) Στις Κάτω Χώρες επιβάλλονται τέλη αποβάθρας, υπολογιζόμενα, για όλα τα πλοία της εμπορικής ναυτιλίας, βάσει της ολικής χωρητικότητας του πλοίου ή του όγκου των εμπορευμάτων που φορτώνονται ή εκφορτώνονται, καθώς και τέλη αποβάθρας για την κατάληψη από το πλοίο θέσεως προσδέσεως κατ' αποκλειστικότητα.

Από μελέτη που πραγματοποίησε το *Chambre syndicale des transports rétroliers* της Μασσαλίας σχετικά με την κατάσταση που ίσχυε την 1η Απριλίου 1980 προκύπτει ότι ο λιμένας της Τεργέστης είναι ο οικονομικότερος λιμένας, με απόσταση από τους

άλλους, όσον αφορά τις επιβαρύνσεις για την εκφόρτωση των πετρελαιοειδών προϊόντων.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας*, αναφερόμενη στη μελέτη, τονίζει ότι, σε σχέση με άλλους λιμένες της Κοινότητας στους οποίους είναι ανάλογες οι συνθήκες μεταφοράς αργού πετρελαίου, δηλαδή τη Μασσαλία/*Fos-sur-Mer* και το Ρότερνταμ, η Τεργέστη παρουσιάζει το χαμηλότερο κόστος για τη χρήση των λιμενικών εγκαταστάσεων, όσον αφορά τόσο το αντίτιμο ειδικών υπηρεσιών, όσο και τα τέλη που δικαιολογούνται από τις γενικές διευκολύνσεις που προσφέρει ο λιμένας και η λιμενική οργάνωση.

Στο *Fos-sur-Mer* και στο Ρότερνταμ το σύνολο των εσόδων από τα εισπρατιζόμενα λιμενικά τέλη περιέρχεται στους αντίστοιχους δημόσιους λιμενικούς οργανισμούς, ενώ ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης εισπράττει ένα τμήμα μόνο των υπό κρίση τελών.

Το ύψος των τελών αυτών έχει παραμείνει αμετάβλητο στην Τεργέστη από το 1980, ενώ έχει αυξηθεί στους άλλους λιμένες.

Ο λιμένας της Τεργέστης είναι επίσης οικονομικότερος για το εμπόριο πετρελαιοειδών από τους λιμένες της Χάδρης, *Donges*, *Verdon* και *Sète*, οι οποίοι επί πλέον δεν διαθέτουν πετρελαιοαγωγούς.

Στο λιμένα της Τεργέστης, τα «ανταποδοτικά τέλη» για την εκφόρτωση του πετρελαίου με άντληση εισπράττονται, πράγματι, από την εταιρεία *SIOT*, στα ταμεία της οποίας και παραμένουν.

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* δεδαιώνει ότι στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία δεν εισπράττονται τέλη παρόμοια με τα υπό κρίση τέλη, ότι δεν δέχτηκε παράπονα σχετικά με την εισπραξη παρόμοιων τελών από άλλα κράτη μέλη, εκτός από την Ιταλία, και ότι οι πρεσβείες της Γερμανίας ανέφεραν ότι

στις άλλες χώρες δεν συναντώνται τέτοια τέλη.

Η *κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας* δηλώνει ότι το γαλλικό σύστημα λιμενικών τελών εξοπλισμού διέπεται από τον κώδικα θαλάσσιων λιμένων και η εισπραξη διενεργείται «όπως στα τελωνεία».

Το λιμενικό τέλος περιλαμβάνει, για τα εμπορικά πλοία, τέλος για το πλοίο και, ενδεχομένως, τέλος σταθμεύσεως, τέλος για τα εμπορεύματα και τέλος για τους επιβάτες. Τα τέλη αυτά, τα οποία εισπράττονται αποκλειστικά υπέρ των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών που συμμετέχουν στη χρηματοδότηση των εργασιών του λιμένα, χαρακτηρίζονται από τη γαλλική νομολογία ως τέλη για «παρεχόμενες υπηρεσίες», με εξαίρεση το τέλος για τους επιβάτες, του οποίου ποσοστό 25% εισπράττεται υπέρ του Δημοσίου και το οποίο έχει χαρακτήρα δημοσιονομικού τέλους. Το ύψος των λιμενικών τελών διαφέρει ανάλογα με τους λιμένες. Είναι επί πλέον δυνατόν να παρέχονται σε κάθε λιμένα ορισμένες εκπτώσεις για το τέλος επί των εμπορευμάτων.

Αν και το τέλος για τα εμπορεύματα οφείλεται καταρχήν για όλα τα εμπορεύματα που «φορτώνονται, εκφορτώνονται ή μεταφορτώνονται», οι λιμένες μπορούν να προβλέπουν εκπτώσεις για τα υπό τελωνειακή διαμετακόμιση εμπορεύματα. Η δυνατότητα άλλωστε που προσφέρεται στους λιμένες να διαφοροποιούν τα ποσοστά ανάλογα με τη λιμενική ζώνη όπου πραγματοποιείται η φόρτωση ανταποκρίνεται στην εξάρτηση της επιβολής των τελών από την παρεχόμενη πράγματι υπηρεσία στον επιχειρηματία.

Η *κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου* δηλώνει ότι οι λιμενικές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου είναι αρμόδιες για την εισπραξη τελών για τα εμπορεύματα

δυνάμει των νόμων που τα έχουν επιβάλει ή του άρθρου 26 του «Harbours Act». Τα τέλη αυτά, καθώς και τα εισπραττόμενα τέλη για τα πλοία και τους επιβάτες, αποτελούν έσοδα του λιμένα και του επιτρέπουν να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του για την εκμετάλλευση, συντήρηση και ανάπτυξη των λιμενικών εγκαταστάσεων. Χωρίς να είναι δυνατόν να υπάρχει απόλυτη αντιστοιχία, τα τέλη προορίζονται να καλύπτουν τα έξοδα για την παροχή, διατήρηση και βελτίωση των διευκολύνσεων αυτών. Τα εισπραττόμενα τέλη για τα πλοία είναι συνήθως ανάλογα με τη χωρητικότητα: τα εισπραττόμενα τέλη για τα εμπορεύματα υπολογίζονται συνήθως βάσει του όγκου των εμπορευμάτων ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, βάσει του αριθμού των μονάδων. Σε γενικές γραμμές, τα τέλη αυτά είναι ανάλογα με τη χρήση των λιμενικών εγκαταστάσεων που γίνεται.

Η επιβολή των επιβαρύνσεων αυτών υπόκειται στον έλεγχο του αρμόδιου υπουργού (Secretary of State). Μετά από αίτηση, ο υπουργός μπορεί να αποφασίσει την απαλλαγή από την επιβάρυνση ή τη μείωση της σχετικής επιβαρύνσεως.

Τα τέλη εισπράττονται χωρίς διάκριση μεταξύ εισαγωγικού και εξαγωγικού ή διεθνούς και εσωτερικού εμπορίου, για το διαμετακομιστικό δε εμπόριο δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι κανόνες.

Κατά την *κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών*, στους ολλανδικούς λιμένες δεν εισπράττεται κανένα τέλος παρόμοιο προς τα τέλη που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης.

Η *Επιτροπή* αναφέρει ότι, μετά από ερώτημά της, η Γερμανία, το Βέλγιο, οι Κάτω Χώρες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Γαλλία και η Ελλάδα της δήλωσαν ότι δεν εισπράττεται στους λιμένες τους κανένα τέλος για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα.

A — Ως προς την πληροφόρηση της GATT

Τα πραγματικά περιστατικά στα οποία αναφέρονται τα ερωτήματα που έχει υποβάλει το Corte suprema di cassazione έχουν ήδη αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της GATT;

Η εταιρεία SIOI παρατηρεί ότι μόνο τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν αρμοδιότητα να επικαλούνται, στο πλαίσιο της GATT, την παραβίαση της συμφωνίας.

Η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας δηλώνει ότι τα περιστατικά από τα οποία ανέκυψε η διαφορά στην κύρια δίκη δεν φαίνεται να έχουν αντιμετωπιστεί ακόμη στο πλαίσιο της GATT.

Η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δεβαιώνει ότι μέχρι σήμερα η ερμηνεία του άρθρου V, παράγραφος 3, δεν έχει αντιμετωπιστεί ποτέ επίσημα στο πλαίσιο της GATT.

Σύμφωνα με τα πληροφοριακά στοιχεία που διαθέτει η Επιτροπή, παρόμοιο ζήτημα δεν έχει αντιμετωπιστεί ποτέ στο πλαίσιο της GATT.

B — Ως προς τις λύσεις που μπορεί να παράσχει το σύστημα του κοινοτικού δικαίου

Η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας δήλωσε ότι θεωρεί ότι η εισπραξη δημοσιονομικού τέλους για το πετρέλαιο που δρίσκεται υπό διαμετακόμιση σε ένα κράτος και προορίζεται για την αγορά άλλου κράτους συνιστά παράβαση του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT. Θεωρεί η γερμανική κυβέρνηση ότι το σύστημα του κοινοτικού δικαίου μπορεί να της παράσχει τα μέσα προς εξάλειψη της παραβάσεως αυτής;

Η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, λόγω της συνάφειας

των ερωτημάτων, δίνει κοινή απάντηση στο ερώτημα αυτό και στο επόμενο.

Το λιμενικό τέλος αντιβαίνει προς το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT. Η διάταξη αυτή δεν απαγορεύει μόνον τα τέλη που εισπράττονται ειδικά και αποκλειστικά για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα. Σχετικά με τους δασμούς, η διάταξη απαγορεύει όχι μόνο τους δασμούς διαμετακομίσεως, αλλά και τους δασμούς που διαχωρίζουν τη διαμετακόμιση, παραδείγματος χάρη σε εισαγωγή και σε εξαγωγή, για να παράσχουν έτσι μία βάση για την επιβολή φορολογίας. Η διάταξη αυτή αναφέρεται, κατά γενικό τρόπο, τόσο στις επιβαρύνσεις που εισπράττονται αποκλειστικά και μόνο λόγω της ίδιας της διαμετακομίσεως, όσο και σε αυτές που επιβάλλονται μεν στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα λόγω της διαμετακομίσεως, αλλά επιβάλλονται επίσης και σε άλλα εμπορεύματα για διαφορετική αιτία, όπως η εισαγωγή.

Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να γίνει εφαρμογή της μεθόδου ερμηνείας που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο στην πάγια νομολογία του, κυρίως σε σχέση με την έννοια του φόρου ισοδύναμου αποτελέσματος προς εισαγωγικό δασμό, κατά την έννοια των άρθρων 9 και 12 της συνθήκης ΕΟΚ.

Η ερμηνεία η οποία περιορίζει την απαγόρευση επιβολής φορολογίας μόνον στα ειδικά τέλη διαμετακομίσεως αντιβαίνει προς τη γενική οικονομία του άρθρου V, παράγραφος 3: το άρθρο αυτό προβλέπει εξαιρέσεις όταν παρέχονται υπηρεσίες· εφόσον το διαμετακομιστικό εμπόριο δεν είναι η μοναδική δραστηριότητα που μπορεί να προκαλεί την παροχή υπηρεσιών, η γενική εξαίρεση από την απαγόρευση φορολογίας των επιβαρύνσεων που αντιστοιχούν στο κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών σημαίνει ότι η απαγόρευση πρέπει να επεκτείνεται κατ' ανάγκη σε όλα τα τέλη που μπορούν να εισπραχθούν επ' ευκαιρία της διαμετακομίσεως, και όχι μόνο στα ειδικά τέλη διαμετακομίσεως.

Από τον τίτλο και την παράγραφο 2 του άρθρου V της GATT προκύπτει ότι στόχος του είναι η διασφάλιση της ελευθερίας της διαμετακομίσεως. Η απαγόρευση που διατυπώνει καταρχήν το άρθρο V, παράγραφος 3, δεν μπορεί να συντελέσει στην πραγματοποίηση του στόχου αυτού, αν αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στις ειδικές επιβαρύνσεις για τη διαμετακόμιση και όχι σε κάθε επιβάρυνση που επιβάλλεται στα εμπορεύματα επ' ευκαιρία της διαμετακομίσεως, εφόσον οι επιβαρύνσεις αυτές αποτελούν πάντοτε εμπόδιο στην ελευθερία της διαμετακομίσεως.

Τα λιμενικά τέλη που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δικής δεν είναι «εσωτερικοί φόροι» κατά την έννοια του άρθρου III της GATT, διότι δεν εισπράττονται, αδιακρίτως για τα εγχώρια και τα εισαγόμενα προϊόντα. Πράγματι, τα ιταλικά και τα εισαγόμενα στην Ιταλία προϊόντα δεν επιβαρύνονται, όταν μεταφέρονται οδικώς ή σιδηροδρομικώς και κατ' αυτό τον τρόπο δεν διέρχονται από κανένα ιταλικό λιμένα ή αερολιμένα. Υπό τις συνθήκες αυτές δεν είναι δυνατόν συνεπώς να τεθεί θέμα «συστήματος φόρων».

Το άρθρο III, παράγραφοι 1 και 2, της GATT επιδιώκει εντελώς διαφορετικό στόχο από ό,τι το άρθρο V. Το άρθρο III αφορά επιβαρύνσεις που επιβάλλονται στα προϊόντα λόγω της διαθέσεώς τους στην αγορά του σχετικού κράτους. Τα δημοσιονομικά μέτρα περιορίζονται, στην περίπτωση αυτή, από την υποχρέωση εξασφαλίσεως ουδετερότητας στον ανταγωνισμό, πράγμα που προφανώς δεν είναι αναγκαίο για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα. Το άρθρο V, αντίθετα, δεν αφορά τη διάθεση των προϊόντων στην αγορά, αλλά την κυκλοφορία, συνεπώς τις διακινήσεις των εμπορευμάτων. Το άρθρο V, παράγραφος 3, συνιστά, σε σχέση με το άρθρο III, ειδική διάταξη η οποία απαλλάσσει τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα από κάθε δασμό για το λόγο ότι, σε αντίθεση με τα άλλα εμπορεύματα, δεν καταλήγουν στην εσωτερική αγορά της χώρας διαμετακομί-

σεως. Το ίδιο συμβαίνει για κάθε άλλη εσωτερική επιβάρυνση γενικού χαρακτήρα.

Στα υπό κρίση τέλη δεν εφαρμόζεται το άρθρο III, αλλά μόνο το άρθρο V της GATT.

Τελικά, η νομιμότητα των υπό κρίση λιμενικών τελών εξαρτάται από το ερώτημα αν συνιστούν ή όχι την αντιπαροχή για υπηρεσίες που παρέχονται από δημόσια αρχή. Σύμφωνα όμως με τις διαπιστώσεις του ίδιου του παραλέμποντος δικαστηρίου, η απάντηση στο σημείο αυτό είναι αρνητική. Τα υπό κρίση τέλη είναι συνεπώς ασυμπίδαστα με το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT.

Οι υποχρεώσεις που βαρύνουν τα κράτη μέλη δυνάμει της συνθήκης ΕΟΚ είναι τουλάχιστον αντίστοιχες με τις υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα μέλη της GATT: η συνθήκη ΕΟΚ δεν είναι δυνατόν να υστερεί σε σχέση με τις υποχρεώσεις που ήδη έχει επιβάλει στα κράτη μέλη η GATT.

Από το άρθρο 9, παράγραφος 2, προκύπτει ότι οι διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ που αφορούν το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν εφαρμόζονται στα υπό κρίση λιμενικά τέλη, τα οποία εισπράττονται κατά την εκφόρτωση εμπορευμάτων που προέρχονται από τρίτες χώρες. Εφόσον πάντως πρόκειται για εμπορεύματα που πρόκειται να διαμετακομιστούν σε άλλα κράτη μέλη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, παρόλο που δεν εφαρμόζονται απευθείας. Η απαγόρευση επιβολής φόρου στη διαμετακόμιση εμπορευμάτων που προέρχονται από τρίτη χώρα δεν προβλέπεται βέβαια ρητά από τα άρθρα 9 και επόμενα και 30 και επόμενα της συνθήκης ΕΟΚ. Η ελευθερία του διαμετακομιστικού εμπορίου μέσα στην Κοινότητα εξασφαλίζεται με τη μνεία των «απαγορεύσεων διαμετακομίσεων» στο άρθρο 36, πρώτο εδάφιο, της συνθήκης ΕΟΚ. Ως προς τη διαμετακόμιση που αφορά μια τρίτη χώρα και δύο ή περισσότερα κράτη μέλη, η απαγόρευση εισπράξεως τελών διαμετακομίσεως συνάγεται από την ανάλογη εφαρ-

μογή των άρθρων 12 και επόμενων, ιδίως του άρθρου 16, και 30 και επόμενων, ιδίως του άρθρου 34, της συνθήκης ΕΟΚ.

Η ελευθερία της διαμετακομίσεως που εξασφαλίζεται από τη συνθήκη ΕΟΚ πρέπει να έχει τουλάχιστον την ίδια σημασία με την ελευθερία της διαμετακομίσεως που θεσπίζει η GATT, συγκεκριμένα στο άρθρο V, παράγραφος 3. Εφόσον τα υπό κρίση λιμενικά τέλη αντιβαίνουν προς το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT, αντιβαίνουν επίσης και προς το άρθρο 34 της συνθήκης ΕΟΚ. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι ιδιώτες μπορούν να επικαλούνται τη διάταξη αυτή ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

ΣΤ — Ως προς το γενικό καθεστώς της ελευθερίας του εμπορίου στην κοινή αγορά

Οι διάδικοι παρακαλούνται να διατυπώσουν λεπτομερέστερα τις απόψεις τους επί του ζητήματος που θέτει το υπόμνημα της κυβέρνησεως της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας σχετικά με το αν τα δημοσιονομικά τέλη που εισπράττονται για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα συμβιβάζονται με το γενικό καθεστώς της ελευθερίας του εμπορίου στην κοινή αγορά. Οι διάδικοι καλούνται ιδίως να διατυπώσουν τις απόψεις τους επί του ζητήματος αν ορισμένοι κανόνες της συνθήκης ΕΟΚ, όπως τα άρθρα 16 ή 34, μπορούν να εφαρμοστούν στο ζήτημα της αντιμετώπισεως του διαμετακομιστικού εμπορίου από φορολογική άποψη. Αν όχι, τότε αν οι διατάξεις του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT μπορούν να εφαρμόζονται στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν οι πολίτες μπορούν να επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων τις διατάξεις αυτές, όταν εφαρμόζονται στο πλαίσιο αυτό.

Η εταιρεία SIOΤ επαναλαμβάνει τη γνώμη της, σύμφωνα με την οποία το γενικό καθεστώς της ελευθερίας του εμπορίου στην κοινή αγορά, το οποίο προκύπτει από το σύνολο των διατάξεων της συνθήκης, ταυτίζεται με μια αρχή η οποία περιλαμβάνει, από ουσιαστική άποψη, την ελευθερία του εμπορίου, και, από οικονομική άποψη, την ισότητα των εμπορευμάτων έναντι των όρων του ανταγωνισμού σε κάθε χώρα. Η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας, που νοείται ως αρχή της ισότητάς έναντι των όρων του ανταγωνισμού, συνεπάγεται από τη φύση της ότι τα κοινοτικά εμπορεύματα ή τα εμπορεύματα που βρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία δεν είναι δυνατόν να υπόκεινται, στις χώρες διαμετακομίσεως, σε οιαδήποτε επιβάρυνση που δεν συνιστά την απλή αντιπαροχή για παρασχεθείσες υπηρεσίες. Σε αντίθετη περίπτωση, τα εμπορεύματα αυτά θα βρίσκονταν σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση σε σχέση με τα προϊόντα που παράγονται από τη χώρα προορισμού.

Στα εμπορεύματα που προέρχονται από τρίτες χώρες και δεν κυκλοφορούν ελεύθερα στην Κοινότητα δεν εφαρμόζεται η αρχή της ισότητας έναντι των όρων του ανταγωνισμού, αλλά η αρχή της ομοιόμορφης εφαρμογής των όρων του ανταγωνισμού. Η ανταγωνιστική τους θέση μπορεί να μεταβάλλεται ή να γίνεται δυσμενέστερη σε σχέση με τη θέση των κοινοτικών προϊόντων, ανάλογα με το επίπεδο προστασίας που εξασφαλίζεται στα κοινοτικά προϊόντα. Το επίπεδο αυτό προστασίας πρέπει πάντως να είναι ομοιόμορφο και αυτό εξασφαλίζεται από το Κοινό Δασμολόγιο. Η αρχή της ομοιόμορφης εφαρμογής των όρων του ανταγωνισμού, η οποία εφαρμόζεται στα προερχόμενα από τρίτες χώρες προϊόντα, συνεπάγεται από τη φύση της ότι τα εμπορεύματα υπό διαμετακόμιση σε κάποιο κράτος μέλος που προορίζονται για άλλο κράτος μέλος δεν είναι δυνατόν να υπόκεινται, στη χώρα διαμετακομίσεως, σε οιαδήποτε επιβάρυνση που δεν συνιστά την απλή αντιπαροχή για παρεχόμενες υπηρεσίες. Σε διαφορετική περίπτωση, τα εμπορεύματα αυτά θα βρίσκονταν στη χώρα

προορισμού σε ακόμη δυσμενέστερη ανταγωνιστική θέση και, εν πάση περιπτώσει, σε διαφορετική θέση από τη θέση που επεδίωξε να δημιουργήσει η Κοινότητα και η οποία έχει καθοριστεί από το Κοινό Δασμολόγιο.

Τα άρθρα 16 και 34 της συνθήκης ΕΟΚ δεν μπορούν, από το γεγονός και μόνο ότι αναφέρονται στην έννοια της «εξαγωγής», να ερμηνευθούν έτσι ώστε να μην εφαρμόζονται στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα. Η ερμηνεία αυτή θα οδηγούσε στο παράλογο αποτέλεσμα να είναι δυνατόν τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα να υποβάλλονται όχι μόνο στους εσωτερικούς φόρους των διαφόρων κρατών μελών, αλλά επί πλέον σε πραγματικούς δασμούς, εφόσον η συνθήκη ΕΟΚ δεν προβλέπει, ως προς το σημείο αυτό, ειδική απαγόρευση. Το άρθρο 36 της συνθήκης, άλλωστε, το οποίο προβλέπει παρεκκλίσεις από τα άρθρα 30 έως 34, αναφέρεται επίσης στη διαμετακόμιση. Επειδή τα άρθρα 30 και 34 απαγορεύουν τους ποσοτικούς περιορισμούς κατά την εισαγωγή και κατά την εξαγωγή αντίστοιχα, καθώς και τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος, η προβλεπόμενη από το άρθρο 36 παρέκκλιση δεν θα είχε έννοια αν οι διατάξεις αυτές δεν αφορούσαν έμμεσα και τη διαμετακόμιση.

Ο όρος «διαμετακόμιση» μπορεί να ληφθεί άλλωστε υπό κοινή απλώς έννοια και όχι ως έννοια της τελωνειακής τεχνικής. Τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα μπορούν, συνεπώς, να θεωρούνται ως «εισαγόμενα», όταν εισέρχονται στη χώρα διαμετακομίσεως, και ως «εξαγόμενα», όταν εξέρχονται από αυτή. Η ερμηνεία αυτή φαίνεται σύμφωνη με την αρχή του άρθρου 3, στοιχείο α), της συνθήκης, της οποίας συγκεκριμένη εφαρμογή αποτελούν τα άρθρα 16 και 34.

Κατά την ερμηνεία αυτή, ο εσωτερικός φόρος που επιβάλλεται στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα αποτελεί αναμφισβήτητα επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος προς εξαγωγικό δασμό, που αντιβαίνει προς το άρθρο 16, το άρθρο 12 ή, γενικότερα, προς το άρθρο 9 της συνθήκης

ΕΟΚ. Οι εσωτερικοί φόροι που επιβάλλονται στα υπό διαμετακόμιση προϊόντα δεν αντιβαίνουν στην απαγόρευση επιβολής επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος προς εισαγωγικό δασμό, αφού στα εισαγόμενα προϊόντα επιτρέπεται η επιβολή εσωτερικών φόρων, αλλά μεταβάλλονται τελικά σε επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς εξαγωγικό δασμό, αν δεν επιστραφούν κατά τη στιγμή κατά την οποία τα εν λόγω προϊόντα εξέρχονται από τη χώρα διαμετακομίσεως.

Εν πάση περιπτώσει, η είσπραξη εσωτερικών φόρων για τα εμπορεύματα υπό διαμετακόμιση συνιστά τουλάχιστον παράβαση του άρθρου 34 της συνθήκης: η επιβολή εσωτερικών φόρων στα εμπορεύματα που δεν προορίζονται για την εσωτερική αγορά συνιστά αναμφίβολα εμπόδιο στη διαμετακόμιση και επιπίπτει συνεπώς στην απαγόρευση που αναφέρεται στο άρθρο 34, η οποία προκύπτει από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου αυτού και του άρθρου 36.

Είναι αλήθεια ότι οι εν λόγω διατάξεις της συνθήκης ΕΟΚ εφαρμόζονται μόνο στα προϊόντα καταγωγής κρατών μελών και στα προερχόμενα από τρίτες χώρες τα οποία δρίσκονται σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Κοινότητα. Το αργό όμως πετρέλαιο που εκφορτώνει η SIOT δεν τίθεται σε ελεύθερη κυκλοφορία, υπό την τεχνική έννοια του όρου, παρόλο που στην πραγματικότητα η κατάσταση είναι η ίδια, επειδή το Κοινό Δασμολόγιο προβλέπει για το αργό πετρέλαιο μηδενικό δασμό. Από άποψη τελωνειακής τεχνικής, το αργό πετρέλαιο που εκφορτώνεται στην Τεργέστη για να προωθηθεί στη συνέχεια προς τη Γερμανία και την Αυστρία υπόκειται στο καθεστώς τελωνειακής αποταμιεύσεως. Εφόσον το αργό πετρέλαιο που διοχετεύεται στον υπεράλπειο πετρελαιοαγωγό δεν δρίσκεται σε ελεύθερη κυκλοφορία, υπό την τεχνική έννοια του όρου, τα υπό κρίση τέλη εκφορτώσεως συνιστούν, πέρα από παράβαση των σχετικών προς την ελευθερία των συναλλαγών κανόνων, και παράβαση του Κοινού Δασμολογίου. Η απαγόρευση επιβολής επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέ-

σματος προς δασμό κατά την εξαγωγή, προς άλλο κράτος μέλος, προϊόντων που κυκλοφορούν ελεύθερα δικαιολογείται ακριβώς από την προσπάθεια να μην αλλοιώνεται το Κοινό Δασμολόγιο, δηλαδή το ομοιόμορφο επίπεδο προστασίας που επιδιώκει η Κοινότητα.

Στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΟΚ δεν εφαρμόζονται πλέον οι διατάξεις της GATT. Η συνθήκη ΕΟΚ περιέχει συνελκώς κατ' ανάγκη, έστω και έμμεσα, μια ρύθμιση ανάλογη προς τη ρύθμιση του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT. Πράγματι, δεν είναι δυνατόν η συνθήκη ΕΟΚ να υστερεί σε σχέση προς την GATT ως προς την ελευθερία της διαμετακομίσσεως, υπό την ευρύτερη έννοια του όρου.

Το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών. Εφόσον το άρθρο αυτό περιοριστεί στη διαμετακόμιση προϊόντων που προέρχονται ή προορίζονται για τρίτη χώρα μέλος της GATT, οι ιδιώτες μπορούν να το επικαλούνται ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Ο ισχυρισμός, σύμφωνα με τον οποίο το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT απαγορεύει μόνο τους φόρους που επιβαρύνουν την ίδια τη διαμετακόμιση και όχι τις επιβαρύνσεις των οποίων γενεσιουργός λόγος είναι το γεγονός της εκφορτώσεως, προσκρούει στις ακόλουθες διαπιστώσεις:

- το άρθρο V, παράγραφος 3, καθορίζει με ακρίβεια τις εξαιρέσεις από την απαγόρευση επιβολής οιοδήποτε φόρου σχετικού με τη διαμετακόμιση· μεταξύ των εξαιρέσεων αυτών δεν περιλαμβάνονται οι εσωτερικοί φόροι·
- γενεσιουργός λόγος ορισμένων εξαιρέσεων δεν είναι αυτή η ίδια η διαμετακόμιση, αλλά η μεταφορά ή οι παρεχόμενες υπηρεσίες·
- το άρθρο V, παράγραφος 1, ορίζει τη διαμετακόμιση ως τη διέλευση διά μέσου του εδάφους ενός συμβαλλόμενου

μέρους η οποία συνιστά απλώς τμήμα όλου του ταξιδιού, το οποίο αρχίζει και περατώνεται εκτός των συνόρων του συμβαλλόμενου μέρους επί του εδάφους του οποίου πραγματοποιείται η διέλευση αυτή, ανεξάρτητα από το αν η διέλευση αυτή διενεργείται με μεταφόρτωση, εναποθήκευση ή αλλαγή του τρόπου μεταφοράς·

- οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου V αφορούν, κατ' ανάγκη, μόνο τους φόρους που δεν είναι ασυμπίδαστοι με την απαγόρευση της παραγράφου 3·
- δεν είναι καθόλου παράδοξο να ισχύει για τα υπό διαμετακόμιση προϊόντα, στα οποία δεν επιβάλλονται εσωτερικοί φόροι, ευνοϊκότερη μεταχείριση από τη μεταχείριση που ισχύει στο εσωτερικό και προβλέπεται από το άρθρο III της GATT. Αντίθετα, είναι μάλλον παράδοξο να επιβαρύνουν εσωτερικοί φόροι προϊόντα εντελώς ξένα προς την αγορά του κράτους που επιβάλλει τους φόρους.

Ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης θεωρεί ότι η διαφορά στην κύρια δίκη δεν θέτει το πρόβλημα της αντιμετώπισεως από φορολογική άποψη των υπό διαμετακόμιση εμπορευμάτων, αφού τα υπό κρίση τέλη εκφορτώσεως δεν αφορούν τη διαμετακόμιση, αλλά τη φόρτωση ή εκφόρτωση στο λιμένα.

Η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας θεωρεί ότι τα υπό κρίση τέλη δεν αφορούν το καθεστώς των συναλλαγών και της ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της κοινής αγοράς.

Τα εν λόγω τέλη καταβάλλονται από όλους όσους εξυπηρετούνται από το λιμένα, για τα οφέλη που αποκομίζουν από την οργάνωση και λειτουργία της δομής του λιμένα ως σύνολο, βάσει του μέσου κόστους εικμεταλλεύσεως όλων των υπηρεσιών. Λόγω του γενικού χαρακτήρα τους, τα τέλη αυτά δεν συνιστούν έμμεση προστασία των εγχώριων προϊόντων ούτε μορφή φορολογικών επιβαρύνσεων κατά

την εισαγωγή ή την εξαγωγή. Όλες οι λιμενικές διακινήσεις των εμπορευμάτων, ανεξάρτητα από την καταγωγή και τον τελωνειακό προορισμό τους, όπως και τα εγχώρια εμπορεύματα που κυκλοφορούν στο εσωτερικό της χώρας, υπόκεινται στα εν λόγω τέλη. Η ουδετερότητα έναντι των όρων του ανταγωνισμού τηρείται, συνεπώς, απόλυτα από φορολογική άποψη, σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων.

Η συνθήκη ΕΟΚ, σε όλα τα θέματα που ρυθμίζει, υποκαθιστά την GATT ως πηγή δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των κρατών σε ενδοκοινοτικό επίπεδο. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν να γίνεται επίκληση των διατάξεων της GATT για τον καθορισμό των σχέσεων μεταξύ κρατών μελών της Κοινότητας. Οι στόχοι άλλωστε που επιδιώκονται με την GATT είναι διαφορετικοί από τους στόχους που αναφέρει η συνθήκη ΕΟΚ και πολύ περισσότερο περιορισμένοι: η GATT, έχοντας εύκαμπτο χαρακτήρα, στηρίζεται στη θεμελιώδη αρχή της αμοιβαιότητας και της ισορροπίας. Η GATT δεν μπορεί να έχει άμεσα αποτελέσματα στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου χωρίς να μεταβάλλεται η νομική φύση της, να παραβιάζονται το περιεχόμενο και οι στόχοι της και να αγνοείται το ουσιαστικό χαρακτηριστικό του όρου της αμοιβαιότητας.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι για την εξέταση του διαμετακομιστικού εμπορίου πρέπει να γίνει διάκριση: τα εμπορεύματα που δεν συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις των άρθρων 9 και 10 της συνθήκης ΕΟΚ είναι «μη κοινοτικά εμπορεύματα», στα οποία εφαρμόζονται οι διατάξεις της συνθήκης για την κοινή εμπορική πολιτική και οι διεθνείς υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει τα κράτη μέλη και η Κοινότητα· τα εμπορεύματα που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις των άρθρων 9 και 10 της συνθήκης είναι «κοινοτικά εμπορεύματα», στα οποία εφαρμόζονται επομένως οι διατάξεις της συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων. Τα άρθρα 13 και 16, καθώς και το

άρθρο 95, θα μπορούσαν ενδεχομένως να εφαρμοστούν στην επιβολή δημοσιονομικών τελών στο διαμετακομιστικό εμπόριο, ενώ τα άρθρα 30 και 34 έχουν μικρότερη σχέση ως προς το σημείο αυτό.

Η *Επιτροπή* δηλώνει ότι συμεριζεται τη γνώμη του παραπέμποντος δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία τα υπό κρίση τέλη δεν συνιστούν επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς εισαγωγικούς δασμούς κατά την έννοια του άρθρου 13 της συνθήκης ΕΟΚ, δεν μπορούν δε να θεωρηθούν ούτε ως φόροι ισοδύναμου αποτελέσματος προς εξαγωγικούς δασμούς κατά την έννοια του άρθρου 16. Το άρθρο 34, το οποίο αφορά ποσοτικούς περιορισμούς και μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος και δεν αφορά χρηματικές επιβαρύνσεις, δεν μπορεί να εφαρμοστεί εν προκειμένω.

Το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT δεν απαγορεύει τέλη όπως τα επίδικα. Σε αντίθετη περίπτωση, πρέπει να γίνει εξέταση του άρθρου 16 της συνθήκης ΕΟΚ ενόψει του στοιχείου αυτού. Το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου.

Το ζήτημα της δυνατότητας επίκλησεως του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου δεν είναι δυνατόν να τεθεί. Εντούτοις επιτρέπεται στους ιδιώτες που αντλούν δικαιώματα από διατάξεις του κοινοτικού δικαίου που έχουν άμεσο αποτέλεσμα να επικαλούνται την GATT ως μέσο ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου.

Z — Ως προς την ευθύνη της Κοινότητας έναντι της Δημοκρατίας της Αυστρίας στο πλαίσιο της GATT και της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου

Οι διάδικοι καλούνται να διατυπώσουν τις απόψεις τους ως προς το

ζήτημα που έθεσε στο υπόμνημά της η δανική κυβέρνηση, σχετικά με το αν η Κοινότητα, η οποία έχει προοδευτικά αναλάβει το σχετικό με την τελωνειακή και εμπορική πολιτική έργο, έχει αναλάβει έναντι των τρίτων κρατών και ειδικότερα έναντι της Αυστρίας ευθύνη ως προς την τήρηση εκ μέρους των κρατών μελών των κανόνων της GATT. Από την ίδια άποψη, το Δικαστήριο επιθυμεί να γνωρίζει τη θέση των διαδίκων ως προς το ζήτημα αν τα δημοσιονομικά τέλη που επιβάλλονται στα υπό διαμετακόμιση με προορισμό την Αυστρία εμπορεύματα μπορούν ενδεχομένως να χαρακτηριστούν επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς εξαγωγικό δασμό κατά την έννοια της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου που έχει συναφθεί με τη χώρα αυτή.

Η εταιρεία SIOΤ έχει τη γνώμη ότι η Κοινότητα, αναλαμβάνοντας η ίδια τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την GATT, έχει δεσμεύσει τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 228, παράγραφος 2, της συνθήκης. Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να αθετούν μονομερώς τις υποχρεώσεις αυτές χωρίς να γίνονται ένοχοι παραβάσεως του άρθρου 228 και χωρίς να γεννιέται ευθύνη της Κοινότητας έναντι των άλλων συμβαλλόμενων μερών της GATT.

Η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΟΚ και της Δημοκρατίας της Αυστρίας δεν εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση: κατά το άρθρο 2, η συμφωνία εφαρμόζεται μόνον στα προϊόντα καταγωγής Κοινότητας και Αυστρίας.

Αντίθετα, εφαρμόζεται το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT: το προίμιο της συμφωνίας ΕΟΚ—Αυστρίας αναφέρει ρητά ότι τα μέρη δεν απαλλάσσονται από τις

υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει άλλων διεθνών συμφωνιών.

Ο *αυτόνομος οργανισμός λιμένα Γεργέστης* αναφέρει, για μία ακόμη φορά, ότι τα υπό κρίση δημοσιονομικά και λιμενικά τέλη εκφορτώσεως δεν αφορούν κατά κανένα τρόπο τη διαμετακόμιση.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* δεν αμφισβητεί ότι η Κοινότητα, καθόσον έχει αναλάβει, στο πλαίσιο της εφαρμογής της GATT, τις εξουσίες που ανήκουν στα κράτη μέλη, τα έχει υποκαταστήσει όσον αφορά την τήρηση των υποχρεώσεων που προβλέπει η GATT έναντι των τρίτων χωρών. Πρέπει όμως εν προκειμένω να γίνει δεκτό ότι τα επίδικα τέλη δεν μπορούν να θεωρούνται ως επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς.

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* θεωρεί ότι στο πλαίσιο της κοινής εμπορικής πολιτικής η Κοινότητα έχει έναντι των τρίτων χωρών κάποια ευθύνη ως προς την τήρηση των κανόνων της GATT. Όταν ένα κράτος μέλος δεν τηρεί, στις σχέσεις του με μια τρίτη χώρα, τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της GATT, η εν λόγω τρίτη χώρα μπορεί να επιβάλει κυρώσεις. Οι κυρώσεις αυτές, λόγω της καθιερώσεως κοινής εμπορικής πολιτικής, δεν θίγουν μόνο το σχετικό κράτος μέλος, αλλά το σύνολο της Κοινότητας. Η Κοινότητα, συνεπώς, έχει ίδιο συμφέρον να τηρούν τα κράτη μέλη τους κανόνες της GATT.

Οι διατάξεις της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου μεταξύ της ΕΟΚ και της Αυστρίας πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο αυτόνομο, ακόμη και όταν αντιστοιχούν κατά λέξη προς διατάξεις της συνθήκης. Όμως, η απαγόρευση επιβαρύνσεων ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 12 και επόμενα της συνθήκης ΕΟΚ και στο

άρθρο 7 της συμφωνίας ΕΟΚ—Αυστρίας, πρέπει να ερμηνευτεί κατά τον ίδιο τρόπο και στις δύο συνθήκες, διότι οι επιβαρύνσεις αυτές επηρεάζουν άμεσα το εμπόριο και οι δύο συμφωνίες έχουν στο σημείο αυτό τον ίδιο στόχο.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου έχει τη γνώμη ότι η Κοινότητα είναι πράγματι υπεύθυνη έναντι των τρίτων χωρών για την τήρηση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνει κατά την άσκηση της εξουσίας η οποία της απονέμεται από το άρθρο 113 της συνθήκης ΕΟΚ, συμπεριλαμβανομένων και των κανόνων της GATT.

Η συμφωνία μεταξύ της ΕΟΚ και της Αυστρίας εφαρμόζεται αποκλειστικά και μόνο στα προϊόντα που κατάγονται από την Κοινότητα ή την Αυστρία και δεν αφορά, συνεπώς, άμεσα τα ζητήματα που ανακύπτουν στην κύρια δίκη.

Η Επιτροπή, χωρίς να συμμερίζεται σε όλα τα σημεία την άποψη της δανικής κυβέρνησης, επαναλαμβάνει τη γνώμη της, σύμφωνα με την οποία, αφού η Κοινότητα υποκατέστησε τα κράτη μέλη στην εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την GATT, ανέλαβε, συγκεκριμένα έναντι της Αυστρίας, ευθύνη ως προς την τήρηση των κανόνων της GATT εκ μέρους των κρατών μελών.

Προκειμένου περί της ερμηνείας του άρθρου 7 της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου ΕΟΚ—Αυστρίας, ακόμη και αν υποτεθεί ότι το άρθρο 16 της συνθήκης ΕΟΚ έχει την έννοια ότι τα υπό κρίση τέλη απαγορεύονται, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ομοιότητα των λέξεων δεν αρκεί για να μεταφερθεί στο σύστημα της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου η ερμηνεία που δίδεται στο άρθρο 16 που αφορά το ενδοκοινοτικό εμπόριο. Η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου, άλλωστε, δεν μπορεί να ερμηνευτεί κατά

τρόπο που να καταλήγει σε σύστημα συναλλαγών λιγότερο ευνοϊκό από το σύστημα που συνάγεται από την GATT. Τέλος, το ερώτημα πού δρίσκεται, μέσα στα όρια αυτά, η ακριβής ερμηνεία του άρθρου 7 της συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου εξαρτάται, σε τελευταία ανάλυση, από το κατά πόσο οι στόχοι και το σύστημα της συμφωνίας αντιστοιχούν προς τους στόχους και το σύστημα της συνθήκης ΕΟΚ, στα οποία στηρίζεται η ερμηνεία του άρθρου 16.

Η — Ως προς την ερμηνεία του άρθρου 1 της συμφωνίας διαμετακομίσεως ΕΟΚ—Αυστρίας

Ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης, στην τέταρτη παρατήρησή του επί του τέταρτου ερωτήματος, αναφέρθηκε στη συμφωνία διαμετακομίσεως που συνήφθη με την Αυστρία δυνάμει του κανονισμού 2813/72 του Συμβουλίου. Τόνισε δε ότι η συμφωνία αυτή, κατά το άρθρο της 1, αφορά μόνον τα «εμπορεύματα που κυκλοφορούν μεταξύ δύο σημείων τα οποία ευρίσκονται εντός της Κοινότητας, μέσω του αυστριακού εδάφους». Το Δικαστήριο επιθυμεί οι διάδικοι, και ειδικά η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή, να διατυπώσουν τη γνώμη τους και επί της σημασίας της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 1 της ίδιας συμφωνίας, σύμφωνα με την οποία οι κανονισμοί σχετικά με την κοινοτική διαμετακόμιση «δύνανται να εφαρμόζονται και σε κάθε άλλη μεταφορά εμπορευμάτων που χρησιμοποιεί τόσο το έδαφος της Κοινότητας όσο και εκείνο της Αυστρίας».

Η εταιρεία SIOT θεωρεί ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της σχετικής με τη διαμετακόμιση συμφωνίας που συνήφθη με την Αυστρία, εφόσον ληφθούν υπόψη και οι

υπόλοιπες διατάξεις της συμφωνίας αυτής, έχει την έννοια ότι το προβλεπόμενο καθεστώς της διαμετακομίσεως μπορεί να εφαρμόζεται επίσης και στα εμπορεύματα που προέρχονται ή που προορίζονται για την Αυστρία και τα οποία διέρχονται από το έδαφος της Κοινότητας.

Κατά τον *αυτόνομο οργανισμό λιμένα Τεργέστης*, το κοινοτικό σύστημα διαμετακομίσεως δεν αφορά και δεν μεταβάλλει τη φορολογική μεταχείριση του εμπορεύματος. Η εταιρεία SIOΤ, άλλωστε, δεν επικαλείται τις διαδικασίες της κοινοτικής διαμετακομίσεως και η διαφορά στην κύρια δίκη δεν αφορά τα σχετικά με τη διαμετακόμιση τέλη.

Η *κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας* δηλώνει ότι τα πετρελαιοειδή προϊόντα που εκφορτώνονται στο λιμένα της Τεργέστης δηλώνονται στο τελωνείο προκειμένου να εναποθηκευθούν και κατόπιν αποσύρονται προκειμένου να προωθηθούν στις χώρες προορισμού. Όσον αφορά ειδικά τη μεταφορά προς την Αυστρία, η εταιρεία SIOΤ δεν καταφεύγει στις διαδικασίες της κοινοτικής διαμετακομίσεως αλλά στις διαδικασίες αποστολής αλλοδαπών εμπορευμάτων βάσει πιστοποιητικού ελεύθερας διελεύσεως που προβλέπονται από την εσωτερική νομοθεσία.

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* έχει τη γνώμη ότι το άρθρο 1, παράγραφος 2, της συμφωνίας ΕΟΚ—Αυστρίας περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως μπορεί να εφαρμόζεται στις μεταφορές εμπορευμάτων

— από την Κοινότητα ή από τρίτη χώρα, κατόπιν διαμετακομίσεως μέσω της Κοινότητας, προς την Αυστρία,

— από την Αυστρία προς την Κοινότητα ή προς τρίτη χώρα, κατόπιν διαμετακομίσεως μέσω της Κοινότητας,

— μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας, κατόπιν διαμετακομίσεως μέσω της Αυστρίας, ενδεχομένως μετά από μεταφόρτωση.

Στην πρώτη περίπτωση, οι κανονισμοί που αφορούν την κοινοτική διαμετακόμιση μπορούν επίσης να εφαρμόζονται προαιρετικά στις μεταφορές εμπορευμάτων από τρίτη χώρα προς την Αυστρία, κατόπιν διαμετακομίσεως μέσω της Ιταλίας (Τεργέστη).

Η *Επιτροπή* δηλώνει ότι, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, της συμφωνίας ΕΟΚ—Αυστρίας, το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως είναι καταρχήν υποχρεωτικό για τη διέλευση από το αυστριακό έδαφος, εφόσον τα εμπορεύματα χρησιμοποιούν το έδαφος αυτό επ' ευκαιρία μεταφοράς η οποία διενεργείται μεταξύ δύο σημείων που βρίσκονται στην Κοινότητα και η οποία μπορεί να εκτελείται απευθείας ή κατόπιν μεταφορτώσεως στην Αυστρία ή κατόπιν νέας αποστολής, μετά από τελωνειακή αποταμίευση, στην Αυστρία.

Δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 1 της συμφωνίας, ο επιχειρηματίας έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως, εφόσον η μεταφορά μέσω του αυστριακού εδάφους δεν περιλαμβάνει δύο σημεία που να βρίσκονται μέσα στην Κοινότητα. Αυτή είναι η περίπτωση της μεταφοράς εμπορευμάτων με προέλευση την Κοινότητα ή τρίτη χώρα και με προορισμό την Αυστρία, της μεταφοράς εμπορευμάτων προελεύσεως Αυστρίας με προορισμό την Κοινότητα ή τρίτη χώρα, της μεταφοράς εμπορευμάτων μεταξύ της Κοινότητας και τρίτης χώρας με διέλευση από το αυστριακό έδαφος, με ή χωρίς μεταφόρτωση στο έδαφος αυτό.

Θ — *Ως προς τη στάση της αυστριακής κυβέρνησεως*

Το Δικαστήριο παρακαλεί την Επιτροπή να του παράσχει τα πληροφοριακά στοιχεία που ενδεχομένως έχει στη διάθεσή της, όσον αφορά τη θέση της αυστριακής κυβερνήσεως επί των ερωτημάτων που έχει υποβάλει το Corte suprema di cassazione, κατόπιν της δημοσιεύσεως των

ερωτημάτων αυτών στην Επίσημη Εφημερίδα της Κοινότητας (ΕΕ C 280 της 31. 10. 1981, σ. 4).

Η *κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* παραπέμπει σε ένα υπόμνημα της αυστριακής κυβέρνησεως, της 9ης Ιουνίου 1982, και σε μία επιστολή της πρεσβείας της Αυστρίας στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, της 8ης Ιουλίου 1982. Τα έγγραφα αυτά παρουσιάζουν τις οικονομικές επιπτώσεις των επίδικων τελών επί των αυστριακών εισαγωγών αργού πετρελαίου από την Ιταλία (δαπάνη περίπου 150 εκατομμυρίων σελινίων από το 1974 ως το τέλος του 1981· από την 1η Ιανουαρίου 1982, ετήσια δαπάνη 30 εκατομμυρίων σελινίων, λόγω του διπλασιασμού του ποσού των επίδικων τελών μετά τον ιταλικό νόμο 692 της 1ης Δεκεμβρίου 1981) και εκθέτουν τους λόγους για τους οποίους, κατά τη γνώμη της αυστριακής κυβέρνησεως, τα επίδικα τέλη αντιβαίνουν προς το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι η Αυστρία δεν έχει προβεί σε διαδήματα προς αυτή ως προς τα εν λόγω ζητήματα· δεν αγνοεί πάντως ότι η Αυστρία θεωρεί τα λιμενικά τέλη αντίθετα προς την GATT.

IV — Προφορική διαδικασία

Η εταιρεία SIOT, αναιρεσείουσα στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από τη δικηγόρο Viscardini Donà, επικουρούμενη από τον Mauro Azzarita, γενικό διευθυντή, ο αυτόνομος οργανισμός λιμένα Τεργέστης, εκπροσωπούμενος από το δικηγόρο Rasia, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον d' Amato, η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τον Alexandre Carnelutti, γραμματέα εξωτερικών υποθέσεων

στο υπουργείο εξωτερικών σχέσεων, η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τον Seidel, και η Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον Olmi, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν σε ερωτήσεις που τους υπέβαλε το Δικαστήριο κατά τις συνεδριάσεις της 27ης και 28ης Οκτωβρίου 1982.

Η *κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας*, η οποία δεν είχε καταθέσει γραπτές παρατηρήσεις, ανέφερε ότι κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύει της διεθνείς συμφωνίες υπό δύο προϋποθέσεις: η Κοινότητα πρέπει να δεσμεύεται από την επίδικη διάταξη της συμφωνίας και η διάταξη αυτή να γεννά δικαιώματα υπέρ των ιδιωτών. Προκειμένου περί της πρώτης προϋποθέσεως, διαπιστώνεται ότι στον τομέα εφαρμογής της GATT δεν υπήρχε καμιά κοινοτική αρμοδιότητα πριν από την 1η Ιουνίου 1968 και ότι, ακόμη και μετά την ημερομηνία αυτή, η αρμοδιότητα επί φορολογικών θεμάτων, παρόλο που πλαισιώνεται και περιορίζεται από κοινοτικές διατάξεις, δεν έχει μεταβιβαστεί από τα κράτη μέλη στην Κοινότητα· ως προς τη δεύτερη προϋπόθεση, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι ούτε το άρθρο II ούτε το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT μπορούν να παρέχουν στους πολίτες της Κοινότητας το δικαίωμα να τα επικαλούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Επικουρικά, η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας υποστηρίζει ότι είναι σαφές ότι τα τέλη που αποτελούν το αντικείμενο της κύριας δίκης είναι εσωτερικές φορολογικές επιβαρύνσεις και ότι το άρθρο V, παράγραφος 3, της GATT επιτρέπει την είσπραξή τους επί των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση: η ερμηνεία του άρθρου V, παράγραφος 3, της GATT κατά την οποία τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα υπόκεινται, από φορολογική άποψη, σε κάποιο εξωεδαφικό καθεστώς, δεν συμβιδάζεται με την αρχή της εφαρμογής των εθνικών κανόνων στην οποία στηρίζεται η GATT· οι παράγραφοι 4 και 5 του άρθρου V επιδε-

βαιώνουν ότι η GATT δεν είναι αντίθετη στην επιβολή εσωτερικών επιβαρύνσεων, εφόσον είναι λογικές, εφόσον γενεσιουργός λόγος της επιβαρύνσεως δεν είναι η διαμετακόμιση και η επιβάρυνση εισπράττεται για λόγους γενικού συμφέροντος, συγκε-

κριμένα ως αμοιβή για παρεχόμενες υπηρεσίες.

Ο γενικός εισαγγελέας ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 14ης Δεκεμβρίου 1982.

Σκεπτικό

1 Με διάταξη της 21ης Μαΐου 1981, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Οκτωβρίου 1981, το Corte suprema di cassazione υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν:

— αφενός μεν, την ερμηνεία των άρθρων 90, 113 και 117 της συνθήκης ΕΟΚ, του κανονισμού 542/69 του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1969, περί κοινοτικής διαμετακομίσεως (GU L 77, σ. 1), και του κανονισμού 2813/72 του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 1972, περί συνάψεως συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας για την εφαρμογή των κανονισμών περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/001, σ. 170),

— αφετέρου δε, την ενδοκοινοτική ενέργεια της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT), της 30ής Οκτωβρίου 1947 (στο εξής: Γενική Συμφωνία), και την ερμηνεία του άρθρου V της Συμφωνίας αυτής, που αφορά την ελεύθερη διαμετακόμιση,

προκειμένου να μπορέσει να κρίνει αν συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο και, ενδεχομένως, με τους κανόνες της Γενικής Συμφωνίας η είσπραξη τελών φορτώσεως και εκφορτώσεως εμπορευμάτων για το πετρέλαιο που προωθείται προς την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και τη Δημοκρατία της Αυστρίας μέσω του υπεράλπειου πετρελαιοαγωγού, είσπραξη που προβλέπεται από το νομοθετικό διάταγμα 47, της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117, της 16ης Απριλίου 1974 (στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 47).

2 Από τη δικογραφία προκύπτει ότι τα ερωτήματα αυτά γεννήθηκαν στο πλαίσιο διαφόρων δικών μεταξύ, αφενός μεν, της Società italiana per l'oleodotto transalpino (SIOT), ιταλικής εταιρείας που είχε αναλάβει την κατασκευή και την εκμετάλλευση του τμήματος του υπεράλπειου πετρελαιοαγωγού επί του ιταλικού εδά-

φους, μεταξύ δηλαδή Τεργέστης και αυστριακών συνόρων, αφετέρου δε, του υπουργείου οικονομικών, του υπουργείου εμπορικής ναυτιλίας, της τελωνειακής υπηρεσίας της περιφέρειας της Τεργέστης και του αυτόνομου οργανισμού λιμένα Τεργέστης, σχετικά με την εισπραξη των επίδικων τελών για το αργό πετρέλαιο που εκφορτώνεται στις εγκαταστάσεις της SIOT και προορίζεται για διυλιστήρια που βρίσκονται άλλα μεν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, άλλα δε στη Δημοκρατία της Αυστρίας.

Επί του ιστορικού της διαφοράς

- 3 Υπενθυμίζεται ότι πριν από την εφαρμογή του νομοθετικού διατάγματος από το οποίο ανέκυψε η διαφορά η Ιταλία, δυνάμει του νόμου 82 της 9ης Φεβρουαρίου 1963, εισέπραττε ένα «τέλος εκφορτώσεως» επί των εισαγόμενων εμπορευμάτων και το λεγόμενο «λιμενικό» τέλος επί των εμπορευμάτων, ανεξάρτητα από την προέλευση ή τον προορισμό τους, που φορτώνονται και εκφορτώνονταν σε ορισμένους λιμένες, μεταξύ των οποίων και ο λιμένας της Τεργέστης. Το πρώτο από τα τέλη αυτά δεν επιβαλλόταν στο πετρέλαιο που εκφόρτωνε η SIOT, διότι δεν προοριζόταν για εισαγωγή· ως προς το δεύτερο, ο νόμος περιείχε ρητή εξαίρεση υπέρ των εμπορευμάτων που βρίσκονταν υπό διαμετακόμιση στο λιμένα της Τεργέστης.
- 4 Το Δικαστήριο, στην προδικαστική του απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 1973 (Variola, 34/73, Racc. σ. 981), δέχτηκε ότι ένα τέλος παρόμοιο με το πρώτο από τα ανωτέρω αναφερόμενα, το οποίο θάρυνε ειδικά τα εισαγόμενα προϊόντα, αποτελούσε επιβάρυνση αποτελέσματος ισοδύναμου με δασμό και επομένως ήταν ασυμβίβαστο με το κοινοτικό δίκαιο. Την ίδια εποχή, η Επιτροπή είχε ασκήσει προσφυγή λόγω παραβάσεως κράτους, σχετικά με το ίδιο «τέλος εκφορτώσεως», η οποία πρωτοκολλήθηκε με τον αριθμό 172/73 (GU C 99 της 20. 11. 1973, σ. 4). Η Ιταλία, συμμορφούμενη προς την προαναφερθείσα απόφαση, τροποποίησε τη νομοθεσία της με το νομοθετικό διάταγμα 47. Το τέλος εκφορτώσεως αντικαταστάθηκε από ένα «δημοσιονομικό τέλος εκφορτώσεως και φορτώσεως», αποκαλούμενο στο εξής «δημοσιονομικό τέλος», το οποίο επιβάλλεται ανεξάρτητα από την προέλευση και τον προορισμό των εμπορευμάτων. Η Επιτροπή θεώρησε ότι μετά από τη μετατροπή αυτή του επίδικου τέλους είχε εκλείψει η παράβαση του κοινοτικού δικαίου και, κατά συνέπεια, απέσυρε την προσφυγή της (GU C 69 της 14. 6. 1974, σ. 5). Εξάλλου, το «λιμενικό τέλος» διατηρήθηκε σύμφωνα με τους όρους του νόμου του 1963, εκτός από την εξαίρεση που προβλεπόταν προηγουμένως υπέρ των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση μέσω του λιμένα της Τεργέστης, η οποία καταργήθηκε.

- 5 Μετά την έναρξη της ισχύος του νομοθετικού διατάγματος 47, οι ιταλικές φορολογικές αρχές απαιτούν την καταβολή και των δύο τελών — του «δημοσιονομικού τέλους» και του «λιμενικού τέλους» — για το αργό πετρέλαιο που εκφορτώνεται στις εγκαταστάσεις SIOΤ και προωθείται μέσω του υπεράλπειου πετρελαιοαγωγού. Η SIOΤ άσκησε, για το λόγο αυτό, διάφορες προσφυγές ενώπιον του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Τεργέστης, για περιόδους που κλιμακώνονται από το 1974 μέχρι το 1975. Στη συνέχεια η SIOΤ κατέβαλε τα τέλη, με κάθε επιφύλαξη, αναμένοντας την έκβαση των δικών αυτών. Επειδή οι προσφυγές απορρίφθηκαν από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, η SIOΤ άσκησε έφεση ενώπιον του εφετείου Τεργέστης, το οποίο με τη σειρά του απέρριψε τις εφέσεις με διαδοχικές αποφάσεις. Κατόπιν των αποφάσεων αυτών ασκήθηκαν αναιρέσεις ενώπιον του Corte di cassazione.
- 6 Σύμφωνα με τη διάταξη περί παραπομπής, η SIOΤ επικαλέστηκε, εκτός από λόγους που στηρίζονται στο εσωτερικό δίκαιο, διάφορους λόγους που στηρίζονται, αφενός μεν στο κοινοτικό δίκαιο, αφετέρου δε στη Γενική Συμφωνία, καθόσον τα επίδικα τέλη
- 1) πρέπει να θεωρηθούν όχι ως εσωτερικές φορολογικές επιβαρύνσεις, αλλά ως επιβαρύνσεις αποτελέσματος ισοδύναμου προς δασμούς, πράγμα που συνιστά παράβαση των άρθρων 12 και 13 της συνθήκης ΕΟΚ·
 - 2) δεν συμβιβάζονται με το καθεστώς της ελεύθερης διαμετακομίσεως, το οποίο προβλέπεται από το άρθρο V της Γενικής Συμφωνίας·
 - 3) δεν συμβιβάζονται με το καθεστώς της κοινοτικής διαμετακομίσεως, όπως καθορίζεται από τον κανονισμό 542/69 και με τη συμφωνία διαμετακομίσεως που η Κοινότητα έχει συνάψει με την Αυστρία, η οποία ισχύει δυνάμει του κανονισμού 2813/72·
 - 4) επηρεάζουν την εμπορική πολιτική της Κοινότητας και συνιστούν έτσι παράβαση του άρθρου 113 της συνθήκης ΕΟΚ·
 - 5) προκαλούν σοβαρές στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό, οι οποίες αντιβαίνουν στο άρθρο 90, παράγραφος 1, της συνθήκης ΕΟΚ, καθόσον εξασφαλίζουν στις δημόσιες λιμενικές υπηρεσίες χρηματικά οφέλη σε βάρος ιδιωτικής επιχείρησης, η οποία έχει την άδεια να εκμεταλλεύεται και να χρησιμοποιεί τα δικά της μέσα για τη διενέργεια των σχετικών εκφορτώσεων.
- 7 Το Corte di cassazione, επειδή θεώρησε ότι τα εν λόγω τέλη συνιστούν φόρους που βαρύνουν τα εμπορεύματα τα οποία φορτώνονται και εκφορτώνονται και

ότι επιβάλλονται σε όλα τα εμπορεύματα αυτά ανεξάρτητα από την προέλευσή τους ή τον προορισμό τους, έκρινε ότι τα επίδικα τέλη δεν συνιστούν επιβαρύνσεις λόγω εισαγωγής, αλλά εσωτερικούς φόρους κατά την έννοια του άρθρου 95 της συνθήκης και του άρθρου III της Γενικής Συμφωνίας.

- 8 Βάσει αυτών των σκέψεων, το Corte di cassazione έκρινε ότι τίθενται ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, όσον αφορά τον κανονισμό περί κοινοτικής διαμετακομίσεως, τη συμφωνία περί διαμετακομίσεως με την Αυστρία, τους κανόνες περί κοινής εμπορικής πολιτικής που θεσπίζονται στο άρθρο 113 και τους κανόνες περί ανταγωνισμού που προβλέπει το άρθρο 90 της συνθήκης.
- 9 Το Corte di cassazione θεωρεί επίσης ότι τίθεται ζήτημα όσον αφορά την υποτιθέμενη αντίθεση των επίδικων τελών προς το άρθρο V της Γενικής Συμφωνίας περί ελεύθερης διαμετακομίσεως. Λαμβάνοντας υπόψη το διαφορετικό προσανατολισμό της νομολογίας του, όσον αφορά τα εσωτερικά αποτελέσματα της Γενικής Συμφωνίας, σε σύγκριση με τη νομολογία του Δικαστηρίου, όπως προκύπτει από τις αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 1972 (International Fruit Cy, υπόθεσις 21-24/72, Racc. σ. 1219), της 24ης Οκτωβρίου (Schlüter, υπόθεση 9/73, Racc. σ. 1135) και της 11ης Νοεμβρίου 1975 (Nederlandse Sprooiwegen, υπόθεση 38/75, Racc. σ. 1439), το Corte di cassazione θεωρεί ότι είναι σήμερα αναγκαίο να επανεξεταστεί το ζήτημα αυτό, δεδομένου ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Γενική Συμφωνία, όπως δέχτηκε το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις.
- 10 Προκειμένου να επιλυθούν τα ζητήματα αυτά, το Corte di cassazione υπέβαλε τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα διατυπωμένα ως εξής:
- A — Προκαταρκτικός: αφού η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται από τη συμφωνία GATT, οι διατάξεις που θεσπίζονται από την τελευταία υπάγονται στους κανόνες εκείνους για την ερμηνεία των οποίων το Δικαστήριο έχει προδικαστική αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 177 της συνθήκης, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ζητείται από τον εθνικό δικαστή να τις εφαρμόσει ή εν πάση περιπτώσει να τις ερμηνεύσει στο πλαίσιο σχέσεων μεταξύ ιδιωτών, με σκοπό άσχετο προς την εκτίμηση του κύρους ή της ακυρότητας μιας κοινοτικής πράξεως;

- B — Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα: ποια αποτελέσματα (και αν είναι διαφορετικά σε κάθε χρονική περίοδο, με ποια χρονολογική σειρά) παράγονται εντός της εννόμου τάξεως της Κοινοότητας και των κρατών μελών λόγω του γεγονότος ότι η Κοινότητα έχει υποκαταστήσει τα κράτη μέλη όσον αφορά την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προβλέπονται στη συμφωνία GATT; Ο εθνικός δικαστής συγκεκριμένα, προκειμένου να αντλήσει επιχειρήματα για την ερμηνεία ή και κανόνα για την εφαρμογή μεταγενέστερης εσωτερικής διατάξεως που υποτίθεται ότι αντιβαίνει προς τις διατάξεις της συμφωνίας GATT, πρέπει να θεωρήσει — τηρώντας την κατανομή αρμοδιοτήτων που καθορίζεται από το άρθρο 177 της συνθήκης — ότι η συμφωνία GATT, και ειδικότερα οι διατάξεις που μνημονεύονται στο επόμενο ερώτημα, ισχύει στο επίπεδο της απλής διεθνούς υποχρεώσεως χωρίς να παράγει άμεσα αποτελέσματα στην εσωτερική έννομη τάξη ή ότι παράγει εν προκειμένω αποτελέσματα εντός αυτής στις σχέσεις μεταξύ ιδιωτών και, στη δεύτερη αυτή περίπτωση, από θέση ισοτιμίας ή υπεροχής έναντι της αντίθετης διατάξεως του εσωτερικού δικαίου;
- Γ — Στην περίπτωση, ομοίως, καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα A και οιασδήποτε απαντήσεως στο ερώτημα B, προς το σκοπό παροχής στον εθνικό δικαστή χρήσιμων ενδείξεων για την ερμηνεία των εθνικών διατάξεων: δάσει της ρυθμίσεως που θεσπίζεται από το άρθρο V, παράγραφος 3, της συμφωνίας GATT σχετικά με τα εμπορεύματα που προέρχονται από χώρες μη μέλη της GATT αλλά προορίζονται για την αγορά χωρών μελών της GATT, απαγορεύεται στον εθνικό νομοθέτη, και αν ναι εντός ποίων ορίων και υπό ποιούς όρους, να προβλέψει την επιβολή φόρων (όπως το δημοσιονομικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται σε όλους τους εθνικούς θαλάσσιους λιμένες και το λιμενικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται μόνο σε μερικούς από τους λιμένες αυτούς, τα οποία προβλέπονται στην πρώτη και τη δεύτερη αντίστοιχα παράγραφο του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 47 της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974) τόσο επί των εθνικών ή εθνικοποιημένων προϊόντων, όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, επ' ευκαιρία της εκφορτώσεως και της φορτώσεως των προϊόντων αυτών σε θαλάσσιους λιμένες της χώρας μέλους της GATT, φόρων οι οποίοι πλήττουν τα εισαγόμενα προϊόντα ακόμη και όταν τα προϊόντα αυτά προέρχονται από τρίτη χώρα και δρίσκονται απλώς επί του εθνικού εδάφους υπό διαμετακόμιση, επειδή προορίζονται για την αγορά άλλης χώρας μέλους της GATT και ακόμη και όταν — όσον αφορά ιδίως τους φόρους εκείνους που προβλέπονται για καθορισμένους λιμένες που διοικούνται από αυτόνομους οργανισμούς, για τους οποίους οι φόροι αυτοί προορίζονται εν μέρει — η εκφόρτωση και η φόρτωση και η μετέπειτα προώθηση προς την αγορά του

οριστικού προορισμού πραγματοποιούνται με την αποκλειστική φροντίδα του επιχειρηματία, ο οποίος χρησιμοποιεί προς το σκοπό αυτό συγκροτήματα και εγκαταστάσεις των οποίων η κατασκευή, εκμετάλλευση και συντήρηση γίνεται από τον ίδιο, χωρίς την παροχή οιασδήποτε άμεσης και ειδικής υπηρεσίας εκ μέρους του λιμενικού οργανισμού;

Δ — Ανεξάρτητα από τις απαντήσεις στα προηγούμενα ερωτήματα Α, Β και Γ:

1. Βάσει των αρχών που διέπουν την κοινοτική έννομη τάξη στον τομέα της ορθής λειτουργίας του ανταγωνισμού και της κοινής εμπορικής πολιτικής, ενόψει ιδίως των κανόνων που θεσπίστηκαν από τα άρθρα 90, παράγραφος 1, και 113, παράγραφος 1, της συνθήκης αντίστοιχα, και σε σχέση με την ειδική ρύθμιση της κοινοτικής διαμετακομίσεως που θεσπίστηκε με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 542/69 του Συμβουλίου, της 18ης Μαρτίου 1969, και 2813/72 του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 1972, απαγορεύεται στον εθνικό νομοθέτη, και αν ναι εντός ποίων ορίων και υπό ποίους όρους και με τη συνδρομή ποίων προϋποθέσεων, έστω και τυπικών, σχετικά με την προέλευση των εμπορευμάτων και του συστήματος διαμετακομίσεώς τους, να επιβάλλει φόρους (όπως το δημοσιονομικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται σε όλους τους εθνικούς θαλάσσιους λιμένες και το αποκαλούμενο λιμενικό τέλος επί των εμπορευμάτων που εκφορτώνονται και φορτώνονται μόνο σε ορισμένους από τους λιμένες αυτούς, τα οποία προβλέπονται στην πρώτη και τη δεύτερη αντίστοιχα παράγραφο του άρθρου 2 του νομοθετικού διατάγματος 47 της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117 της 16ης Απριλίου 1974) τόσο επί των εθνικών ή εθνικοποιημένων προϊόντων, όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, επ' ευκαιρία της εκφορτώσεως και της φορτώσεως των προϊόντων αυτών σε θαλάσσιους λιμένες της χώρας μέλους, φόρους οι οποίοι πλήττουν τα εισαγόμενα εμπορεύματα ακόμη και όταν τα προϊόντα αυτά προέρχονται από τρίτη χώρα και δρίσκονται επί του εθνικού εδάφους απλώς υπό διαμετακόμιση, επειδή προορίζονται για την αγορά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και της Αυστρίας, και ακόμη και όταν — όσον αφορά ιδίως τους φόρους εκείνους που προβλέπονται για καθορισμένους λιμένες που διοικούνται από αυτόνομους οργανισμούς, για τους οποίους οι φόροι αυτοί προορίζονται εν μέρει — η εκφόρτωση και η φόρτωση και η μετέπειτα προώθηση προς την αγορά του οριστικού προορισμού γίνονται με την αποκλειστική φροντίδα του επιχειρηματία, ο οποίος χρησιμοποιεί προς το σκοπό αυτό συγκροτήματα και εγκαταστάσεις των οποίων η κατασκευή, εκμετάλλευση και συντήρηση γίνεται από τον ίδιο, χωρίς

την παροχή οιασδήποτε άμεσης ή ειδικής υπηρεσίας εκ μέρους του λιμενικού οργανισμού;

2. Στην περίπτωση απαγορεύσεως επιβολής τέτοιων φόρων, ο ιδιώτης μπορεί να προσφύγει ενώπιον του εθνικού δικαστή για να του επιστραφούν τα ποσά που κατέβαλε σχετικώς ή για να αντιταχθεί κατά της αξιώσεως καταβολής τους που προβάλλει το Δημόσιο;
11. Επειδή η συνθήκη ΕΟΚ δεν ορίζει ρητά το καθεστώς των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση, το Corte di cassazione ασχολείται κατά πρώτο λόγο με το ζήτημα της ενέργειας και της ερμηνείας της Γενικής Συμφωνίας, η οποία, σε αντίθεση με το κοινοτικό δίκαιο, περιέχει στο άρθρο V ρητές διατάξεις σχετικά με το ζήτημα αυτό. Κατά δεύτερο μόνο λόγο το Corte di cassazione θέτει ερωτήματα ως προς ορισμένα στοιχεία του κοινοτικού δικαίου τα οποία κατά τη γνώμη του μπορούν να έχουν σημασία για το ζήτημα, δηλαδή ως προς το άρθρο 113 περί κοινής εμπορικής πολιτικής, το άρθρο 90 περί των κανόνων ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις δημόσιες επιχειρήσεις, τον κανονισμό περί κοινοτικής διαμετακομίσεως και τη συμφωνία περί διαμετακομίσεως που έχει συναφθεί με την Αυστρία.
12. Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου V της Γενικής Συμφωνίας, παρατηρείται ότι κατά το άρθρο XXIV, παράγραφος 8, της ίδιας Συμφωνίας, η Κοινότητα πρέπει να θεωρείται ως ενιαίο τελωνειακό έδαφος, καθόσον κατά το άρθρο 9 της συνθήκης ΕΟΚ βασίζεται επί της αρχής της τελωνειακής ενώσεως. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι οι κανόνες της Γενικής Συμφωνίας διέπουν μόνο τις σχέσεις της Κοινότητας με τα άλλα συμβαλλόμενα μέρη, αλλά δεν μπορούν να έχουν εφαρμογή εντός της ίδιας της Κοινότητας.
13. Το Δικαστήριο κρίνει ότι για το λόγο αυτό ενδείκνυται να καθοριστεί κατά πρώτο λόγο το καθεστώς των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση από την άποψη του ίδιου του κοινοτικού δικαίου. Θα εξετάσει, κατά συνέπεια, πρώτα το τέταρτο ερώτημα (Δ) σε συνάρτηση με το τρίτο (Γ), και θα κάνει τη διάκριση μεταξύ του καθεστώτος των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση προς κράτος μέλος, την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εν προκειμένω, και του καθεστώτος των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση προς τρίτο κράτος, δηλαδή την Αυστρία.

Επί του καθεστώτος της κοινοτικής διαμετακομίσεως

14. Με το ερώτημα Δ, το Corte di cassazione ερωτά αν η είσπραξη, για τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα τελών που επιβάλλονται λόγω της φορτώσεως ή της

εκφορτώσεως αδιακρίτως επί όλων των εμπορευμάτων, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους ή τον προορισμό τους, συμβιδιάζεται με τις αρχές από τις οποίες εμπορεύεται η κοινοτική έννομη τάξη, και ειδικότερα με τον κανονισμό 542/69, περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως, όταν η φόρτωση, η εκφόρτωση και η μετέπειτα προώθηση προς την αγορά του οριστικού προορισμού γίνονται αποκλειστικά από τον επιχειρηματία μέσω συγκροτημάτων και εγκαταστάσεων που κατασκευάζει, εκμεταλλεύεται και συντηρεί ο ίδιος, χωρίς την παροχή οιασδήποτε άμεσης ή ειδικής υπηρεσίας εκ μέρους ενός λιμενικού οργανισμού.

- 15 Με το *ερώτημα Γ*, ερωτάται αν τα τέλη που φέρουν τα χαρακτηριστικά αυτά συμβιδιάζονται προς το άρθρο V, παράγραφος 3, της Γενικής Συμφωνίας.
- 16 Η τελωνειακή ένωση που καθιερώνεται με τον τίτλο I, κεφάλαιο 1, του δεύτερου μέρους της συνθήκης ΕΟΚ προϋποθέτει την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ των κρατών μελών. Η ελευθερία αυτή πάλι δεν θα μπορούσε να είναι πλήρης, αν τα κράτη μέλη είχαν τη δυνατότητα να παρεμποδίζουν ή να παρενοχλούν με οιοδήποτε τρόπο την κυκλοφορία των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση. Επιβάλλεται επομένως να αναγνωριστεί ως συνέπεια της τελωνειακής ενώσεως και χάριν του αμοιβαίου συμφέροντος των κρατών μελών η ύπαρξη μιας γενικής αρχής περί ελεύθερης διαμετακομίσεως των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας. Η αρχή αυτή άλλωστε επιβεβαιώνεται με την μεία της λέξεως «διαμετακομίσεων» στο άρθρο 36 της συνθήκης.
- 17 Ως προς το σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι η ίδια αρχή της ελεύθερης διαμετακομίσεως διέπει τον κανονισμό 542/69, περί της κοινοτικής διαμετακομίσεως, όπως και τον κανονισμό 222/77 του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1976 (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/003, σ. 3), ο οποίος τον αντικαθιστά, και οι οποίοι έχουν θεσπίσει διάφορα διοικητικά μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της διαμετακομίσεως αυτής. Τα προοίμια πράγματι των δύο αυτών κανονισμών συνδέουν τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται για τη διευκόλυνση της διαμετακομίσεως, με την ύπαρξη της τελωνειακής ενώσεως, την ενότητα του τελωνειακού εδάφους και την ανάγκη για πλήρη ελευθερία της διακινήσεως των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας.
- 18 Πρέπει αφετέρου να τονιστεί, όπως έχει ήδη κάνει το Δικαστήριο στην απόφαση του της 13ης Δεκεμβρίου 1973 (Diamantarbeiders, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 37 και 38/73, Racc. σ. 1609), ότι, αν και η απαγόρευση επιβαρύνσεων αποτελέ-

σματος ισοδύναμου με δασμούς περιλαμβάνεται μόνο στο πρώτο τμήμα του κεφαλαίου περί της τελωνειακής ενώσεως (άρθρα 12 έως 17) της συνθήκης, τμήμα το οποίο αφορά τα προϊόντα που κυκλοφορούν ελεύθερα στα κράτη μέλη, και όχι στο δεύτερο τμήμα του ίδιου κεφαλαίου (άρθρα 18 έως 29), το οποίο αφορά τα προϊόντα που εισάγονται απευθείας από τρίτη χώρα, αυτό δεν σημαίνει ότι οι επιβαρύνσεις αυτές μπορούν να επιβάλλονται ή να διατηρούνται έναντι των τελευταίων αυτών προϊόντων. Όπως αναφέρεται επίσης στην προαναφερθείσα υπόθεση, η θέσπιση του Κοινού Δασμολογίου αποβλέπει στην εξομείωση των τελωνειακών επιβαρύνσεων που επιβάλλονται στα σύνορα της Κοινότητας επί των προϊόντων που εισάγονται από τρίτες χώρες, προκειμένου να αποφεύγεται οιαδήποτε εκτροπή του εμπορίου στις σχέσεις με τις χώρες αυτές και οιαδήποτε στρέβλωση στην ελεύθερη εσωτερική κυκλοφορία ή στους όρους του ανταγωνισμού. Για τους ίδιους λόγους, το γεγονός ότι οι διατάξεις αυτές δεν προβλέπουν ρητά την απαγόρευση των επιβαρύνσεων επί της διαμετακομίσεως δεν μπορεί να σημαίνει ότι οι επιβαρύνσεις αυτές μπορούν να επιβάλλονται ή να διατηρούνται από τα κράτη μέλη, ενώ είναι εξ ορισμού ασυμβίβαστες με την τελωνειακή ένωση και κατά μείζονα λόγο με την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, που αποτελεί το ίδιο το θεμέλιο της κοινής αγοράς.

- 19 Πρέπει επομένως να γίνει δεκτό ότι τα κράτη μέλη προσβάλλουν την αρχή της ελευθερίας της κοινοτικής διαμετακομίσεως, αν επιβάλλουν στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα που διέρχονται από το έδαφός τους τέλη διαμετακομίσεως ή οιαδήποτε άλλη επιβάρυνση σχετική με τη διαμετακόμιση.
- 20 Εντούτοις, δεν θεωρείται ασυμβίβαστη προς την ελευθερία της διαμετακομίσεως υπό την έννοια αυτή η επιβολή τελών ή εισφορών που αντιπροσωπεύουν το κόστος μεταφοράς ή το κόστος άλλων παροχών συναφών προς τη διαμετακόμιση.
- 21 Επί του θέματος αυτού παρατηρείται ότι όταν λαμβάνονται υπόψη οι παροχές αυτές, δεν πρέπει να περιορίζονται στις υπηρεσίες που συνδέονται άμεσα και ειδικά με τη διακίνηση των εμπορευμάτων, όπως αναφέρεται στο ερώτημα που υπέβαλε το Corte di cassazione. Πρέπει επίσης να θεωρούνται πράγματι ως τέλη ή εισφορές που αντιπροσωπεύουν το κόστος μεταφοράς και όσα δικαιολογούνται από τα γενικότερα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της θαλάσσιας ζώνης ή των εγκαταστάσεων του λιμένα, των οποίων η πλοιμότητα και η συντήρηση βαρύνουν τις δημόσιες αρχές.

- 22 Τέλος, μπορεί να διαπιστωθεί ότι οι αρχές που αντλούνται από το κοινοτικό δίκαιο, όσον αφορά το φορολογικό καθεστώς των υπό διαμετακόμιση εμπορευμάτων, συμπίπτουν ουσιαστικά με τους κανόνες που απορρέουν από τη διεθνή συμβατική πρακτική επί του θέματος.
- 23 Στο προδικαστικό ερώτημα προσήκει επομένως η απάντηση ότι η ύπαρξη στο πλαίσιο της Κοινότητας τελωνειακής ενώσεως, η οποία χαρακτηρίζεται από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, συνεπάγεται την ελευθερία της κοινοτικής διαμετακομίσεως. Από την ελευθερία αυτή προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλλουν στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα που διέρχονται από το έδαφός τους, και προέρχονται ή προορίζονται για άλλο κράτος μέλος τέλη διαμετακομίσεως ή οιαδήποτε άλλη επιβάρυνση σχετική με τη διαμετακόμιση. Εντούτοις, δεν θεωρείται ασυμβίβαστη προς την ελευθερία της διαμετακομίσεως υπό την έννοια αυτή η επιβολή δικαιωμάτων ή τελών που αντιπροσωπεύουν το κόστος της μεταφοράς ή το κόστος άλλων παροχών συναφών προς τη διαμετακόμιση. Βεβαίως, εννοείται ότι για το σκοπό αυτό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι άμεσες και ειδικές παροχές που συνδέονται με τη διακίνηση των εμπορευμάτων, αλλά και τα γενικότερα οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της υδάτινης ζώνης και των εγκαταστάσεων του λιμένα, των οποίων η πλοϊμότητα και η συντήρηση βαρύνουν τις δημόσιες αρχές.
- 24 Εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να κρίνει με βάση το σύνολο των περιστατικών της υποθέσεως κατά πόσο τα επίδικα τέλη συμβιβάζονται με την ελευθερία της διαμετακομίσεως, όπως ορίστηκε.
- 25 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το ερώτημα που υποβλήθηκε σε σχέση με το άρθρο 90, παράγραφος 1, της συνθήκης δεν έχει πλέον αντικείμενο.

Επί του καθεστώτος διαμετακομίσεως στις σχέσεις με την Αυστρία

- 26 Τα ερωτήματα Γ και Δ, καθόσον αφορούν το καθεστώς που ισχύει για το πετρέλαιο υπό διαμετακόμιση προς την Αυστρία, αφορούν ουσιαστικά την ερμηνεία των κοινοτικών κανόνων που θεσπίζουν την κοινή εμπορική πολιτική, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 113 της συνθήκης. Με το *ερώτημα Δ* ερωτάται αν η είσπραξη των ανωτέρω τελών συμβιβάζεται με το άρθρο 113 και με τη συμφωνία διαμετακομίσεως που η Κοινότητα έχει συνάψει με την Αυστρία και την οποία περιλαμβάνει ο κανονισμός 2813/72 που εκδόθηκε βάσει του άρθρου αυτού.

Κατά συνέπεια, το *ερώτημα Ι'* έχει την έννοια ότι αφορά επίσης το ζήτημα αν η επιβολή των επίδικων τελών στο πετρέλαιο που προορίζεται για την Αυστρία συμβιβάζεται με το άρθρο V, παράγραφος 3, της Γενικής Συμφωνίας, δεδομένου ότι η Κοινότητα δεσμεύεται έναντι της Αυστρίας από τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας.

- 27 Επί του θέματος αυτού παρατηρείται ότι η συμφωνία διαμετακομίσεως που έχει συναφθεί με την Αυστρία δεν περιέχει καμιά συγκεκριμένη υποχρέωση των μερών ως προς τη φορολογική μεταχείριση των υπό διαμετακόμιση εμπορευμάτων. Η μοναδική διάταξη που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι συνεπώς το άρθρο V της Γενικής Συμφωνίας, κατά το οποίο «η διαμετακόμιση μέσω του εδάφους εκάστου των συμβαλλομένων μερών θα είναι ελεύθερα διά πάντα τα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα τα προερχόμενα ή προοριζόμενα διά το έδαφος των ετέρων συμβαλλομένων μερών» (παράγραφος 2). Σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, στο οποίο παραπέμπει το Corte di cassazione, μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών απαγορεύεται η είσπραξη οιασδήποτε δασμού ή τέλους διαμετακομίσεως ή άλλης επιβαρύνσεως σχετικής με τη διαμετακόμιση, εκτός από τα μεταφορικά έξοδα ή τα τέλη που αντιστοιχούν προς τις διοικητικές δαπάνες τις οποίες προκαλεί η διαμετακόμιση ή προς τα έξοδα των υπηρεσιών που παρέχονται.
- 28 Επειδή η διάταξη αυτή δεν είναι δυνατό να έχει άμεσο αποτέλεσμα στο πλαίσιο του κοινοτικού δικαίου για τους λόγους που αναφέρει το Δικαστήριο στην απόφασή του της 12ης Δεκεμβρίου 1972 (International Fruit Co, υποθέσεις 21-24/72, Racc. σ. 1219) και οι οποίοι εξακολουθούν να ισχύουν, οι ιδιώτες δεν μπορούν να την επικαλεστούν για να προσβάλουν την επιβολή επιβαρύνσεων όπως το τέλος φορτώσεως και εκφορτώσεως στα εμπορεύματα υπό διαμετακόμιση προς την Αυστρία. Η διαπίστωση αυτή δεν θίγει καθόλου την υποχρέωση που υπέχει η Κοινότητα να διασφαλίζει στις σχέσεις της με τα τρίτα κράτη που μετέχουν στη Γενική Συμφωνία την τήρηση των διατάξεών της.
- 29 Ως προς το άρθρο 113 της συνθήκης, αν και παρέχει στην Κοινότητα αρμοδιότητες που της επιτρέπουν να λαμβάνει όλα τα πρόσφορα μέτρα στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής, πρέπει εντούτοις να παρατηρηθεί ότι η διάταξη αυτή δεν παρέχει κανένα αρκετά σαφές νομικό κριτήριο που να επιτρέπει την εκτίμηση του υπό κρίση καθεστώτος διαμετακομίσεως.
- 30 Στο ερώτημα που υποβλήθηκε προσήκει, επομένως, η απάντηση ότι δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες για να προσβάλουν την επιβολή επί των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση προς τη Δημοκρατία της Αυστρίας επιβαρύνσεων όπως τα επίδικα τέλη φορτώσεως ή εκφορτώσεως.

- 31 Έτσι προκύπτει ότι, εφόσον το άρθρο V της Γενικής Συμφωνίας δεν εφαρμόζεται στην κοινοτική διαμετακόμιση και εφόσον η ίδια διάταξη δεν έχει άμεσο αποτέλεσμα όσον αφορά τη διαμετακόμιση προς την Αυστρία, τα ερωτήματα Α και Β δεν έχουν αντικείμενο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 32 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, η κυβέρνηση της Ιταλικής Δημοκρατίας, η κυβέρνηση του Βασιλείου της Δανίας, η κυβέρνηση του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Διά ταύτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Corte suprema di cassazione με διάταξη της 21ης Μαΐου 1981, αποφαινεται:

- 1) Η ύπαρξη, στο πλαίσιο της Κοινότητας, τελωνειακής ενώσεως η οποία χαρακτηρίζεται από την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, συνεπάγεται την ελευθερία της κοινοτικής διαμετακομίσεως. Από την ελευθερία αυτή προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να επιβάλλουν στα υπό διαμετακόμιση εμπορεύματα που διέρχονται από το έδαφός τους και προέρχονται ή προορίζονται για άλλο κράτος μέλος τέλη διαμετακομίσεως ή οιαδήποτε άλλη επιβάρυνση σχετική με τη διαμετακόμιση.

Εντούτοις, δεν θεωρείται ασυμβίβαστη προς την ελευθερία της διαμετακομίσεως, υπό την έννοια αυτή, η επιβολή δικαιωμάτων ή τελών που αντιπροσωπεύουν το κόστος μεταφοράς ή το κόστος άλλων παροχών συναφών προς τη διαμετακόμιση. Βεβαίως, εννοείται ότι για το σκοπό αυτό πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι άμεσες και ειδικές παροχές που συνδέονται με τη διακίνηση των εμπορευμάτων, αλλά και τα γενικότερα

οφέλη που προκύπτουν από τη χρήση της υδάτινης ζώνης και των εγκαταστάσεων του λιμένα, των οποίων η πλοϊμότητα και η συντήρηση βαρύνουν τις δημόσιες αρχές.

- 2) Δεν υπάρχει κανένας κανόνας που να μπορούν να επικαλεστούν οι ιδιώτες για να προσβάλουν την επιβολή επί των εμπορευμάτων υπό διαμετακόμιση προς τη Δημοκρατία της Αυστρίας επιβαρύνσεων όπως τα τέλη φορτώσεως ή εκφορτώσεως, τα οποία επιβάλλονται στην Ιταλία δυνάμει του νομοθετικού διατάγματος 47, της 28ης Φεβρουαρίου 1974, που μετατράπηκε στο νόμο 117, της 16ης Απριλίου 1974.

Mertens de Wilmars

Pescatore

O'Keeffe

Everling

Mackenzie Stuart

Bosco

Due

Bahlmann

Galmot

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Μαρτίου 1983.

Ο γραμματέας

Ο πρόεδρος

P. Heim

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GERHARD REISCHL
ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1982 ¹

*Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

Ενώπιον του ιταλικού Corte suprema di cas-sazione εκκρεμεί σήμερα σειρά δικών σχε-τικά με τη νομιμότητα της εισπράξεως ορισμένων τελών για το αργό πετρέλαιο το οποίο εισάγεται από τρίτες χώρες που δεν είναι μέλη της GATT, εκφορτώνεται στο λιμένα της Τεργέστης και, μέσω του υπε-ράλλειου πετρελαιοαγωγού που εκμεταλ-λεύεται η εταιρεία ιδιωτικού δικαίου SIOI, διοχετεύεται εν μέρει προς την Ομοσπον-

διακή Δημοκρατία της Γερμανίας και εν μέρει προς την Αυστρία.

Όσον αφορά τις λεπτομέρειες του ογκώ-δους ιστορικού, παραπέμπω στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση. Για την καλύτερη κατανόηση των ζητημάτων που μας τίθενται, θα περιοριστώ να αναφέρω συνοπτικά τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με τον ιταλικό νόμο 82 της 9ης Φεβρουαρίου 1963, σε όλους τους ιταλικούς λιμένες επιβαλλόταν κρατικό τέλος εκφορ-

1 — Μετάφραση από τα γερμανικά.